ଅଧ୍ୟାୟ-IV

ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ

ଅଧ୍ୟାୟ-IV

ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ

ରାଜ୍ୟ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ/ନିଗମଗୁଡ଼ିକର କାରବାରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଫଳାଫଳଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ଓଡ଼ିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ନିୟାମକ ଆୟୋଗ

4.1 ପରିହାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷତି

ଓଡ଼ିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ନିୟାମକ ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ବିତରଣ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ବିକ୍ରିଲବ୍ଧ ମୂଲ୍ୟ ଫେରସ୍ତରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଋଣ ହାସଲ ଓ 39.82 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସୁଧର ବୋଝ ବହନ

ଓଡ଼ିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ସଂସ୍କାର ନିୟମ 1995 ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରୀଡ୍ କର୍ପୋରେସନ୍ ଅଫ୍ ଓଡ଼ିଶା ଲିମିଟେଡ୍ (ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ)ର ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଚାରୋଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଲିକାନାଥିବା ବିତରଣ କମ୍ପାନୀ (ଡିସ୍‌କମ୍)[63]କୁ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିଲା (ନଭେମ୍ବର 1997)। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର 51 ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶଧନ ପ୍ରତିଯୋଗୀତାମୂଳକ ଟେଣ୍ଡର ମାଧ୍ୟମରେ ଘରୋଇ ଭାଗିଦାରୀ ସପକ୍ଷରେ ବିନିବେଶ କରାଯାଇଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 1999)। ତଥାପି, ଘରୋଇ ଭାଗିଦାରୀମାନଙ୍କର ଅସନ୍ତୋଷଜନକ ପ୍ରଦର୍ଶନ ହେତୁ, ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀମାନଙ୍କର ଆଇନ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ବିଫଳତା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ନିୟାମକ ଆୟୋଗ (ଓଇଆର୍‌ସି) ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମ, 2003 (ଅଧିନିୟମ)ର ଧାରା 19 ଅନୁଯାୟୀ ସମସ୍ତ ଚାରୋଟି ବିତରଣ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଲାଇସେନ୍ସ ପ୍ରତ୍ୟାହାର[64] କରିଥିଲେ। ଏହାପରେ, ଚାରୋଟି ବିତରଣ କମ୍ପାନୀ (ଯଥା ଚାରୋଟି ୟୁଟିଲିଟି)ର ପରିଚାଳନା ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହେଲା। ଓଇଆର୍‌ସି ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 20 ଅନୁଯାୟୀ ଚାରୋଟି ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକର ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ନିଲାମ ମାଧ୍ୟମରେ ନିବେଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କଲେ (ନଭେମ୍ବର 2017ରେ ସେସୁ ଏବଂ ଜୁଲାଇ/ଅଗଷ୍ଟ, 2020ରେ ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ବିତରଣ କମ୍ପାନୀ)। ପ୍ରସ୍ତାବ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ(ଆରଏଫ୍‌ପି)ର ସର୍ତ୍ତ ଓ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ, ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ନୂତନ ଭାବରେ ଗଠିତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯିବ, ଯେଉଁଥିରେ ନିବେଶକ ଏବଂ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଅଂଶଧନ ଯଥାକ୍ରମେ 51 ଏବଂ 49 ପ୍ରତିଶତ ରହିବ।

ଟେଣ୍ଡର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସମସ୍ତ ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଟାଟା ପାୱାର କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍(ଟିପିସିଏଲ୍)କୁ ସଫଳ ନିଲାମ ଡକାଳୀ ଭାବରେ ମନୋନୀତ[65] କରାଗଲା। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ଓଇଆର୍‌ସି ଟିପିସିଏଲ୍ ସପକ୍ଷରେ ସମସ୍ତ ଚାରୋଟି ୟୁଟିଲିଟିର ବିକ୍ରୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ[66] ଜାରି କଲେ। ବିକ୍ରୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ଟିପିସିଏଲ୍ ସେମାନଙ୍କର ଅଂଶଧନ ବାବଦରେ 752.25 କୋଟି ଟଙ୍କା[67] ଓଇଆରସି ପାଖରେ ଜମା କଲା। ବିକ୍ରୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ନୂତନ

---

[63] (i) କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ୟୁଟିଲିଟି ଓଡ଼ିଶା (ସେସୁ) (ii) ଓଡ଼ିଶା ଉତ୍ତରପୂର୍ବ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (ନେସ୍କୋ) (iii) ଓଡ଼ିଶା ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (ୱେସ୍କୋ) (iv) ଓଡ଼ିଶା ଦକ୍ଷିଣ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (ସାଉଥକୋ)

[64] ସେସୁ : 01.04.2005, ୱେସ୍କୋ: 04.03.2015, ସାଉଥକୋ : ମାର୍ଚ୍ଚ 2015 ଏବଂ ନେସ୍କୋ: ମାର୍ଚ୍ଚ 2015

[65] ଡିସେମ୍ବର 2019ରେ ସେସୁ, ଡିସେମ୍ବର 2020ରେ ୱେସ୍କୋ/ସାଉଥକୋ ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ 2021ରେ ନେସ୍କୋ

[66] ସେସୁ : 26.05.2020, ୱେସ୍କୋ: 28.12.2020, ସାଉଥକୋ : 28.12.2020 ଏବଂ ନେସ୍କୋ: 25.03.2021

[67] ଟିପିସିଓଡିଏଲ୍ : 16.03.2020ରେ 178.50 କୋଟି ଟଙ୍କା; ଟିପିଡବ୍ଲ୍ୟୁଓଡିଏଲ୍ : 17.12.2020ରେ 255 କୋଟି ଟଙ୍କା; ଟିପିଏସ୍‌ଓଡିଏଲ୍ : 17.12.2020ରେ 127.50 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ଟିପିଏନ୍‌ଓଡିଏଲ୍ : 10.03.2021ରେ 191.25 କୋଟି ଟଙ୍କା

ଭାବରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ଏସ୍‌ପିଭି କମ୍ପାନୀଗୁଡିକ[68] ସହିତ ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡିକର ନ୍ୟସ୍ତ ତାରିଖ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା।

ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡିକର ବିକ୍ରୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ଟିପିସିଏଲ୍ ଦ୍ୱାରା ଓଇଆର୍‌ସି ପାଖରେ ଜମା କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ପରିମାଣରୁ କାରବାର ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ବାଦ ଦେବାପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ରାଶିକୁ ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡିକୁ ଏସ୍‌ପିଭିମାନଙ୍କରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହେବାର 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ପୂର୍ବରୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ପୈଠ କରିବାର ଥିଲା। ବିକ୍ରୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଓଇଆର୍‌ସି 199ରୁ 367 ଦିନ ବିଳମ୍ବରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ କାରବାର ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ବାଦ ଦେଇ 732.25 କୋଟି ଟଙ୍କା ପୈଠ କରିଥିଲେ। ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ବିକ୍ରୟ ଅର୍ଥର ହସ୍ତାନ୍ତରକୁ ବିଳମ୍ବାଧିନ ରଖି, ଓଇଆରସି ସେହି ରାଶିକୁ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଜମାରଖି 20.12 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ଆକାରରେ ଅହେତୁକ ଲାଭ କରିଥିଲେ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ସମୀକ୍ଷା ଟିପ୍ପଣୀ ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି।

- ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ବାର୍ଷିକ ରାଜସ୍ୱ ଆବଶ୍ୟକତା (ଏଆର୍‌ଆର୍) ଉପରେ ଆଦେଶ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2017/ 2018/ 2019) ଜାରି କରିବା ବେଳେ, ଓଇଆର୍‌ସି ଟିପ୍ପଣୀ କରିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ନିଅଣ୍ଟିଆ ରୋକଡ ବାକିରେ ଥିଲା କାରଣ ବିତରଣ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କଠାରୁ ପାଉଥିବା ରାଜସ୍ୱ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ଦେୟକୁ ପୈଠ କରିବାକୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହେଉନଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଓଇଆରସି ଟିପ୍ପଣୀ କରିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ କାମଚଳା ପୁଞ୍ଜି ଋଣ ଉପରେ ପୈଠ କରୁଥିବା ସୁଧକୁ ଏଆର୍‌ଆର୍‌ରେ ପ୍ରତିପୂରଣ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଉନଥିଲା। କାରଣ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଋଣ ଉପରେ ସୁଧର ଦାୟିତ୍ୱକୁ ଓଇଆର୍‌ସି ଗ୍ରହଣ କରୁନଥିଲେ। ଏହା ପ୍ରମାଣ କରୁଛି ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବିପୁଳ ଋଣ କରି ସୁଧ ପୈଠ କରୁଥିବାର ସୂଚନା ଓଇଆର୍‌ସି ପାଖରେ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଓଇଆର୍‌ସି ବିକ୍ରୟ ଆୟକୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଫେରସ୍ତ କରିନଥିଲେ।
- ବିକ୍ରୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ଯଦି ଓଇଆର୍‌ସି ଠିକ୍ ସମୟରେ ଦେୟକୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ଫେରସ୍ତ କରିଥାନ୍ତା, ତେବେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ସମାନ ପରିମାଣର କାମଚଳା ପୁଞ୍ଜି ଋଣ ହ୍ରାସ କରିପାରିଥାନ୍ତା ଏବଂ ନିମ୍ନର ହିସାବ ଅନୁଯାୟୀ ସୁଧର ବୋଝକୁ 39.82 କୋଟି[69] ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଡାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା।

ସାରଣୀ 4.1: ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ସୁଧର କ୍ଷତି

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

ଡିସ୍‌କମ୍/ ୟୁଟିଲିଟି ଗୁଡିକର ନାମ	ଏସ୍‌ପିଭିର ନାମ	ଏସ୍‌ପିଭି ସହିତ କ୍ଷମତା ନ୍ୟସ୍ତ କରିବାର ତାରିଖ	ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ପଠାଯାଇଥିବା ପରିମାଣ	ଗ୍ରଡ୍‌କୋକୁ ଟଙ୍କା ପଠାଇବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ (ନ୍ୟସ୍ତ ତାରିଖଠାରୁ 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ)	ଟଙ୍କା ଫେରସ୍ତର ପ୍ରକୃତ ତାରିଖ	ଟଙ୍କା ପଠାଇବାରେ ବିଳମ୍ବ (ଦିନରେ)	ଓଇଆରସି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ସୁଧ	ସୁଧ ବାବଦରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର କ୍ଷତି
ସେସୁ	ଟିପିସିଓଡିଏଲ୍	01.06.2020	173.50	30.06.2020	02.07.2021	367	8.72	12.63
ୱେସ୍କୋ	ଟିପିଡବ୍ଲ୍ୟୁଓଡିଏଲ୍	01.01.2021	250.00	30.01.2021	29.10.2021	271	5.57	13.29
ସାଉଥକୋ	ଟିପିଏସ୍‌ଓଡିଏଲ୍	01.01.2021	122.50	30.01.2021	03.11.2021	276	2.78	6.63
ନେସ୍କୋ	ଟିପିଏନ୍‌ଓଡିଏଲ୍	01.04.2021	186.25	30.04.2021	15.11.2021	198	3.05	7.27
ମୋଟ			**732.25**				**20.12**	**39.82**

(ଉତ୍ସ : ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଖାତା)

ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଉପରେ ସରକାର କହିଲେ (ଜାନୁଆରୀ 2023) ଯେ, ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 21 ଅନୁଯାୟୀ ସେସୁ, ୱେସ୍କୋ, ସାଉଥକୋ ଏବଂ ନେସ୍କୋର ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡିକୁ ଟିପିସିଓଡିଏଲ୍, ଟିପିଡବ୍ଲ୍ୟୁଓଡିଏଲ୍, ଟିପିଏସ୍‌ଓଡିଏଲ୍ ଏବଂ ଟିପିଏନ୍‌ଓଡିଏଲ୍ ସହିତ ଯଥାକ୍ରମେ 01 ଜୁନ 2020, 01 ଜାନୁଆରୀ 2021, 01 ଜାନୁଆରୀ 2021 ଏବଂ 01 ଅପ୍ରେଲ 2021ରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲା। କେବଳ ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱର କାର୍ଯ୍ୟଭାର

---

[68] ଟିପିସିଓଡିଏଲ୍: 06.04.2020, ଟିପିଡବ୍ଲ୍ୟୁଓଡିଏଲ୍: 30.12.2020, ଟିପିଏସ୍‌ଓଡିଏଲ୍: 25.12.2020 ଏବଂ ଟିପିଏନ୍‌ଓଡିଏଲ୍: 20.03.2021

[69] 2020-21 ଏବଂ 2021-22ରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା କାମଚଳା ପୁଞ୍ଜି ଉପରେ ଶତକଡା 7.10 ପ୍ରତିଶତ, 7.20 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ 7.35 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଅବଧି ପାଇଁ ସୁଧ ବାବଦରେ କ୍ଷତିକୁ ହିସାବ କରାଯାଇଛି

ନେବାକୁ ବିକ୍ରୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସମାପ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଏହାପରେ ମଧ ବିକ୍ରୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଗତିରୋଧର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା। ଅଂଶଧନ ଅଧିଗ୍ରହଣ ଚୁକ୍ତି, ବହୁଳ ଯୋଗାଣ ଚୁକ୍ତି, ହିସାବଗୁଡ଼ିକର ସମୀକ୍ଷାରେ ସମାପ୍ତି ବିନା ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକର ବିକ୍ରୟକୁ ସମାପ୍ତ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା, କାରଣ ଓଇଆର୍‌ସି ଏହାର ବିକ୍ରୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିଥିଲା ଯେ ବିତରଣ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ବିକ୍ରୟ ଆୟକୁ ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକ, ଏସ୍‌ପିଭି ସହିତ ନ୍ୟସ୍ତ ହେବାର 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ଶୀଘ୍ର ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ପଠାଯିବାର ଥିଲା। ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକର ନ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ତାରିଖ ଉତ୍ତରରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରାଯାଇଛି। ତେଣୁ, ବିକ୍ରୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସମାପ୍ତି କଦାପି ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ଏକ ମାନଦଣ୍ଡ ନଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 21 ଅନୁଯାୟୀ ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକର ନ୍ୟସ୍ତ ତାରିଖ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟର ସମାପ୍ତିର ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ଯାହା ପ୍ରଥମେ ଘଟିଥିବ ସେହି ତାରିଖକୁ ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାର, କ୍ଷମତା, କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ କ୍ରେତାଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର ହେଲା ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବ ଏବଂ କ୍ରେତାଙ୍କୁ ସେହି ତାରିଖରୁ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବ। ତେଣୁ, ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକର ବିକ୍ରୟ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡ଼ିକର ନ୍ୟସ୍ତ ହେବାର 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ଶୀଘ୍ର ବିକ୍ରୟ ଆୟକୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଓଇଆର୍‌ସି ନିଜର ଆଦେଶ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ବିକ୍ରୟ ଅର୍ଥକୁ ବିଳମ୍ବରେ ପୈଠ କଲା, ଫଳସ୍ୱରୂପ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ 39.82 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ସୁଧ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଲା।

ଓଡ଼ିଶା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍

4.2 ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ଉପରେ ଅବାଞ୍ଛିତ ବୋଝ

ଓଏଚ୍‌ପିସି ଦ୍ୱାରା ଟାରିଫ୍ ଦାଖଲରେ ନାମଞ୍ଜୁର ଆୟକର ଖର୍ଚ୍ଚ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାରୁ 18.56 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଗ୍ରାହ୍ୟ ପ୍ରତିପୂରଣ ଯାହାକି ରାଜ୍ୟର ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଏକ ଅବାଞ୍ଛିତ ବୋଝ

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥିବା କମ୍ପାନୀ ଓଡ଼ିଶା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏଚ୍‌ପିସି) ଓଡ଼ିଶାରେ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟବସାୟରେ ନିୟୋଜିତ ଅଛି। ଓଏଚ୍‌ପିସି ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦିତ ସମସ୍ତ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଲିମିଟେଡ୍‌କୁ ବିକ୍ରୟ ହୁଏ। ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସମୁଦାୟ ରାଜସ୍ୱ ଆବଶ୍ୟକତା (ଏଆର୍‌ଆର୍) ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନ ଟାରିଫ୍, ଓଡ଼ିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ନିୟାମକ ଆୟୋଗ (ଓଇଆର୍‌ସି) (ଉତ୍ପାଦନ ଟାରିଫ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ନିବନ୍ଧନ ଏବଂ ସର୍ତ୍ତ) ନିୟମାବଳୀ, 2014[70] (ଟାରିଫ ନିୟମାବଳୀ, 2014) ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ। ତଦନୁଯାୟୀ, ଓଏଚ୍‌ପିସି ଏଆର୍‌ଆର୍ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଟାରିଫ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ଓଇଆର୍‌ସିଙ୍କ ନିକଟରେ ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ କରିଥାନ୍ତି। ଓଇଆର୍‌ସି ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମ, 2003 ଓ ଟାରିଫ୍ ନିୟମାବଳୀ, 2014ର ପ୍ରାବଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁସରଣ କରି ତାହାକୁ ଅନୁମୋଦନ କରନ୍ତି।

ଟାରିଫ୍ ନିୟମାବଳୀ, 2014[71]ର ଧାରା 4.7 ଅନୁଯାୟୀ, ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ କମ୍ପାନୀର ଆୟକର, ହିତାଧିକାରୀଙ୍କଠାରୁ ଆଦାୟ କରାଯିବ। ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆୟ (ଯଥା, ଅଣ-ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଅଣ-ସଞ୍ଚାରଣ ବ୍ୟବସାୟରୁ ଆୟ) ଉପରେ ଆୟକରକୁ ଏଥିରୁ ବାଦ ଦିଆଯିବ। 2018-19ରୁ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକର ଏଆର୍‌ଆର୍ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଟାରିଫ୍ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ ବେଳେ, ଓଏଚ୍‌ପିସି ଆୟକର ବାବଦକୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା 185.62 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ପ୍ରତିପୂରଣ ପାଇଁ ଦାବି କରିଥିଲେ। ଏହି ରାଶି ମଧ୍ୟରୁ, ଓଏଚ୍‌ପିସି ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ 138.34 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅନୁମୋଦନ ଓ ପ୍ରତିପୂରଣ ପାଇଲେ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ସମୀକ୍ଷାରୁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ବିଷୟ ଦେଖାଗଲା:

---

70 ଟାରିଫ୍ ନିୟମାବଳୀ, 2014, 08 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2014ରୁ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବୀ ଥିଲା (ଯଥା, 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଟାରିଫ୍ ନିୟମାବଳୀ, 2020 ଦ୍ୱାରା ସଂଶୋଧିତ 15 ଜୁଲାଇ 2020ରୁ ପ୍ରଭାବୀ

71 15 ଜୁଲାଇ 2020ରୁ ପ୍ରଭାବୀ ଟାରିଫ ନିୟମାବଳୀ, 2020ର ଧାରା 21(1)

- 2018-19ରୁ 2021-22 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷଗୁଡିକ ପାଇଁ ଏଆର୍ଆର୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଆୟକର ପ୍ରତିପୂରଣ ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ ସମୟରେ 'ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ସୁଧ' ଓ 'ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋଠାରୁ ବିଳମ୍ବିତ ଦେୟ ଅଧିଭାର (ଡିପିଏସ୍) ବଦଳରେ ସୁଧ' ଭଳି ଆୟ ଉପରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଆୟକର ଅଂଶକୁ, ଓଏଚ୍‌ପିସି ବାଦ ଦେଇନଥିଲେ। ଯେହେତୁ ସେହି ଆୟଗୁଡିକ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆୟ (ଅଣ-ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଅଣ-ସଞ୍ଚାରଣ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ) ଥିଲା, ଓଇଆର୍‌ସି ନିକଟରେ ଏଆର୍ଆର୍ ଦାଖଲ ସମୟରେ ଆୟକର ପ୍ରତିପୂରଣ ଦାବିରୁ ସେଗୁଡିକୁ ବାଦ ଦେବାର ଥିଲା।
- 2017-18 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର ଏଆର୍ଆର୍ ଓ ଟାରିଫ୍ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ଓଏଚ୍‌ପିସି ଦ୍ୱାରା 'ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ସୁଧ' ଓ 'ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋଠାରୁ ଡିପିଏସ୍ ବଦଳରେ ସୁଧ' ଭଳି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆୟ ଉପରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଆୟକରର ପ୍ରତିପୂରଣ ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ଦାବିକୁ ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ନାମଞ୍ଜୁର କରିଦିଆଯାଇଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆୟ ଉପରେ ଆୟକର ପ୍ରତିପୂରଣ ବିଷୟରେ ପୁନର୍ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଓଏଚ୍‌ପିସିର ଏକ ସମୀକ୍ଷା ଆବେଦନ ମଧ୍ୟ ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା (23 ଅକ୍ଟୋବର 2017)।
- 2017-18 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଏପରି ଦାବିର ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ ସତ୍ତ୍ୱେ, ଟାରିଫ୍ ନିୟମାବଳୀ, 2014ରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆୟ ଉପରେ ଓଏଚ୍‌ପିସି 2018-19ରୁ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 18.56 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆୟକର ଦାବି କରିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିପୂରଣ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ।

ଏହିପରି, ଟାରିଫ୍ ନିୟମାବଳୀ, 2014ରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଏଆର୍ଆର୍ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଟାରିଫ୍ ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତରେ, ନାମଞ୍ଜୁର ଆୟକର ଖର୍ଚ୍ଚ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାରୁ 18.56 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅଗ୍ରାହ୍ୟ ଆୟକର ଖର୍ଚ୍ଚର ପ୍ରତିପୂରଣ ହୋଇଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ରାଜ୍ୟର ବିଦ୍ୟୁତ ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଏକ ଅବାଞ୍ଛିତ ବୋଝ ପଡିଥିଲା।

ସରକାର ତଥ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ (ନଭେମ୍ବର 2022) ଏବଂ ଆଗାମୀ ବର୍ଷ 2023-24 ପାଇଁ ଏଆର୍ଆର୍ ଦାଖଲ ମାଧ୍ୟମରେ ଅତିରିକ୍ତ ଦାବିକୁ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ବୋଲି କହିଥିଲେ।

4.3 ବୈଧାନିକ ଦେୟର ସ୍ୱଳ୍ପ ପଇଠ

ଓଡିଶା ବିଦ୍ୟୁତ (ଶୁଳ୍କ) ଅଧିନିୟମ, 1961ରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ କମ୍ ହାରରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଯୋଗୁ 2.36 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସ୍ୱଳ୍ପ ପଇଠ ହୋଇଥିଲା

ଓଡିଶା ବିଦ୍ୟୁତ (ଶୁଳ୍କ) ଅଧିନିୟମ, 1961 ଅନୁଯାୟୀ, ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଉପରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୟ ସମୟରେ ଜାରି ହୋଇଥିବା ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଅନୁସାରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ (ଇଡି) ଆଦାୟ କରାଯାଇ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଉଚିତ। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏକି ଜଣେ ବିତରଣ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ କିମ୍ବା ବୋର୍ଡ ନହୋଇ ନିଜର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରନ୍ତି ଓ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ସେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ କରି ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଦାୟୀ ଅଟନ୍ତି। ଜାନୁଆରୀ 2017ରେ ଶକ୍ତି ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପ୍ରକାଶ କଲେ ଯେ, ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସହାୟକ ବ୍ୟବହାର[72] ସମେତ ନିଜ ଉତ୍ପାଦନରୁ ବ୍ୟବହୃତ ବା ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯାଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ଉପରେ ଇଡି ଦେୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବେ। ଗୋଟିଏ ମାସର ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରଙ୍କ କୋଷାଗାରରେ ଜମା କରାଯାଏ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ପୂର୍ବ ମାସ ସମାପ୍ତିର ସାତ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ମାସିକିଆ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରିବେ। ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନରେ ବିଳମ୍ବ ହେଲେ, ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ବକେୟା ଇଡି

[72] ସହାୟକ ଉପଯୋଗ ହେଉଛି ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ୱିଚ୍‌ୟାର୍ଡ ସମେତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଓ ରୂପାନ୍ତରଣ କ୍ଷତି। କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ କଲୋନୀ ଗୃହଗୁଡିକୁ ଓ ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧାକୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନଥାଏ

ପ୍ରଦାନ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଉପରେ ବାର୍ଷିକ 18 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ[73] ସୁଧ ଦେବାକୁ ଦାୟୀ ରହିବେ। ଶକ୍ତି ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପ୍ରକାଶ କଲେ (ଡିସେମ୍ବର 2016) ଯେ, ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ନହୋଇ ନିଜର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କର ଦର ୟୁନିଟ ପ୍ରତି 30 ପଇସା ହେବ। ଶକ୍ତି ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ବିଜ୍ଞପ୍ତି (ମଇ 2017) ଅନୁସାରେ ଏହି ଦର ୟୁନିଟ ପ୍ରତି 55 ପଇସାକୁ ସଂଶୋଧିତ କରାଯାଇଥିଲା।

ଓଡିଶା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏଚ୍‌ପିସି)ର ରେଙ୍ଗାଲି ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରକଳ୍ପ (ଆର୍‌ଏଚ୍‌ଇପି) ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ ଓ ଏହାକୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଲିମିଟେଡ୍‌କୁ ଯୋଗାଇଥିଲେ। ଯେହେତୁ ଏହାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କଲୋନୀ ବିଦ୍ୟୁତ ବିତରଣ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର ହୋଇନଥିଲା, ଆର୍‌ଏଚ୍‌ଇପି ନିଜସ୍ୱ ଉତ୍ପାଦନରୁ ସେହି କଲୋନୀକୁ ବିଦ୍ୟୁତ ବିତରଣ କରୁଥିଲେ। କଲୋନୀରେ ବିଦ୍ୟୁତ ବଣ୍ଟନ କରି ଆରଏଚ୍‌ଇପି ବିଦ୍ୟୁତ ଦେୟର ଚାରି ଶତକଡା ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ କରନ୍ତି ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପାଖରେ ତାହା ଜମା କରନ୍ତି।

ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଆର୍‌ଏଚ୍‌ଇପି ଏକ ବିତରଣ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ନଥିଲେ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2016 ଓ ମଇ 2017ର ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ବିଜ୍ଞପ୍ତିଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ ଏହା କଲୋନୀ ବିଦ୍ୟୁତ ଉପଯୋଗ ପାଇଁ ୟୁନିଟ ପ୍ରତି 55 ପଇସା ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଦାୟୀ ଥିଲେ। କିନ୍ତୁ, ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ବିଜ୍ଞପ୍ତିଗୁଡିକର ଖିଲାପ କରି ଆର୍‌ଏଚ୍‌ଇପି ବିଦ୍ୟୁତ ଦେୟର ଚାରି ଶତକଡା ହାରରେ ଇଡି ଜମା କରିଆସୁଥିଲେ। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, ମଇ 2017ର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଚାରି ଶତକଡା ହାର ନିମ୍ନ ଟେନସନର ଅଣ-ଶିଳ୍ପବର୍ଗ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଜୁଯ୍ୟ ଥିଲା। ତେଣୁ, ଚାରି ଶତକଡା ହାରରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନ ନିୟମ ବିରୁଦ୍ଧ ଥିଲା କାରଣ ଆର୍‌ଏଚ୍‌ଇପି ଏକ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଥିଲେ ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞପ୍ତିରେ ୟୁନିଟ ପ୍ରତି 55 ପଇସା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା। ପୁନଶ୍ଚ, ଓଏଚ୍‌ପିସିର ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରକଳ୍ପ, ଉପର ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରକଳ୍ପ, ମୁଖିଗୁଡା ସହ ତୁଳନା କରିବାରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ଏହା ମଧ୍ୟ କଲୋନୀର ବିଦ୍ୟୁତ ଉପଯୋଗ ନିମିତ୍ତ ୟୁନିଟ ପିଛା 55 ପଇସା ହାରରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ। ଏହି ଭୁଲ ହାରର ପ୍ରୟୋଗ ହେତୁ ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଅପ୍ରେଲ 2018ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନରେ 2.36 କୋଟି ଟଙ୍କା[74]ର ନିଅଣ୍ଟ ହୋଇଥିବା ହିସାବ କରାଯାଇଥିଲା। ବକେୟା ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ 2.36 କୋଟି ଟଙ୍କା ସହ ଏହା ଉପରେ ସୁଧ ରାଜ୍ୟ ତହବିଲର କ୍ଷତି ଥିଲା।

ସରକାର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେଲେ (ଫେବୃୟାରୀ 2023) ଯେ, କଲୋନୀ ଗୃହଗୁଡିକୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କକୁ ଉଚ୍ଚ ଶକ୍ତସମ୍ପନ୍ନ ବିଦ୍ୟୁତ (ଏଚ୍‌ଟି) ବର୍ଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ବିଦ୍ୟୁତ ଦେୟର ଆଠ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଆଦାୟ କରିବାର ଥିଲା। ସେମାନେ ପୁନଶ୍ଚ କହିଲେ ଯେ, ମାମଲାଟି ମୁଖ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରୀ/ଇଆଇସି(ବିଦ୍ୟୁତ)ଙ୍କୁ ସୂଚିତ କରିଦିଆଯାଇଅଛି ଏବଂ ଓଏଚ୍‌ପିସି ଏହି ମାମଲାଟିର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ପାଳନ କରିବ ଓ ଯଦି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୁଏ, ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ଦେବେ।

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ଆର୍‌ଏଚ୍‌ଇପି ଅପ୍ରେଲ 2018ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଦେୟର ଚାରି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଯାହାକି କମ ଶକ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ ବିଦ୍ୟୁତ (ଏଲ୍‌ଟି) ବର୍ଗର ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ। ଏହା ସୂଚିତ କରୁଛି ଯେ, କଲୋନୀ ଏଲ୍‌ଟି ବର୍ଗରେ ଆସୁଛି। ପୁନଶ୍ଚ, ଆର୍‌ଏଚ୍‌ଇପି, ରେଙ୍ଗାଲୀ ମଇ 2022ର ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ୟୁନିଟ ପ୍ରତି 55 ପଇସା ହାରରେ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସମାନ ହାରରେ ଭେଦାତ୍ମକ ବକେୟା ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ହିସାବ ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ। ଅତଏବ, ସତ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ, ଅପ୍ରେଲ 2018ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସମୟ ଅବଧି ପାଇଁ ୟୁନିଟ ପ୍ରତି 55 ପଇସା ହାରରେ ବକେୟା ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ଜମା କରାଯାଇନଥିଲା।

---

73 ଓଡିଶା ବିଦ୍ୟୁତ (ଶୁଳ୍କ) ଅଧିନିୟମ, 1961ର ଧାରା 5(ଗ)

74 ୟୁନିଟ ପିଛା 55 ପଇସା ହିସାବରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ 2.43 କୋଟି ଟଙ୍କା- ଆର୍‌ଏଚ୍‌ଇପି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରକୃତ ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ 0.07 କୋଟି ଟଙ୍କା

ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଲିମିଟେଡ୍

4.4 ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଜୋରିମାନା ପୈଠ

ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ବାଣିଜ୍ୟିକ ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକ ଦ୍ୱାରା 6.19 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ

ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ଏକ ଉଦ୍ୟୋଗ, ଗ୍ରୀଡ୍ କର୍ପୋରେସନ୍ ଅଫ୍ ଓଡିଶା ଲିମିଟେଡ୍ (ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ) ବିଦ୍ୟୁତର ବହୁଳ କ୍ରୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟରେ ଚାରୋଟି ବିତରଣ କମ୍ପାନୀଙ୍କୁ (ଡିସ୍‌କମ୍) ବିକ୍ରୟ କରିବା ସହିତ ବଳକା ବିଦ୍ୟୁତକୁ ବ୍ୟବସାୟୀ ଏବଂ ଶକ୍ତି ବିନିମୟ ମାଧ୍ୟମରେ ବିକ୍ରୟ କାରବାରରେ ନିୟୋଜିତ ଅଛି। ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକୁ (ପିଜିସି) ଠିକ୍ ସମୟରେ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି (ଜିଜି) ଦାଖଲ କରି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଗତ 20 ବର୍ଷ ଧରି ବାଣିଜ୍ୟିକ ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକରୁ କାମଚଳା ପୁଞ୍ଜି ଋଣ ନେଉଛି। ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ଋଣ ପ୍ରସ୍ତାବ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦନ ପରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଋଣ ମଞ୍ଜୁର କରିବାକୁ ବ୍ୟାଙ୍କମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିଲା ଏବଂ ଏକ ସମୟରେ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମଞ୍ଜୁର କରିବାକୁ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିଲା।

ଦସ୍ତାବିଜ ଯାଞ୍ଚରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2016-17 ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ଦେୟ ଠିକ୍ ସମୟରେ ପୈଠ କରିବାକୁ 1,000 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକରୁ ଋଣ କରିବାକୁ 12 ମଇ 2016ରେ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲା। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଜୁଲାଇ 2016ରେ ୟୁନିୟନ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ (ୟୁବିଆଇ)କୁ 500 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା। ୟୁବିଆଇ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2016ରେ 500 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ମଞ୍ଜୁର କଲା ଏବଂ ପ୍ରଥମ ଋଣ ବିତରଣର ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲ କରିବାର ସର୍ତ୍ତ ସହିତ ଚାରୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ[75] ଋଣ ବିତରଣ କଲା। ତେଣୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ମଇ 2017 ସୁଦ୍ଧା ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା। ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲ କରିବାରେ ବିଳମ୍ବ ସମୟ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଦଣ୍ଡ ସୁଧ ପୈଠ କରିବାର ସର୍ତ୍ତ ଋଣ ମଞ୍ଜୁର ଦସ୍ତାବିଜରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ, ନଭେମ୍ବର 2016ରେ ବ୍ୟାଙ୍କର ନିବନ୍ଧନ ଓ ସର୍ତ୍ତଗୁଡିକ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲା।

ଅଧିକନ୍ତୁ, 2016-17 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ, 1,000 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମଞ୍ଜୁର ପ୍ରସ୍ତାବ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଅନୁମୋଦନର 14 ମାସ ପରେ ଏବଂ ପ୍ରଥମ କିସ୍ତି ଋଣ ବିତରଣର ଆଠ ମାସ ପରେ ଶକ୍ତି ବିଭାଗକୁ ଜୁଲାଇ 2017ରେ ଦାଖଲ କଲା। ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ଶକ୍ତି ବିଭାଗ ଅଗଷ୍ଟ 2017ରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ଦସ୍ତାବିଜ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ କହିଲେ, ଯାହାକୁ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ବିଚାର ପାଇଁ ଅର୍ଥ ବିଭାଗକୁ ପଠାଇବାକୁ ହୋଇଥାନ୍ତା। ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଅନୁପାଳନରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ, ଶକ୍ତି ବିଭାଗ ଅକ୍ଟୋବର 2017ରେ ଅନୁପାଳନ କରିବାକୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ମନେ ପକାଇଦେଲା।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2016-17 ଏବଂ 2017-18 ପାଇଁ 2,015 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଦୁଇବର୍ଷର କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଜୁଲାଇ 2018ରେ ଦାଖଲ କଲା। ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଆହୁରି ସଂଶୋଧିତ କରାଯାଇ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2016-17ରୁ 2018-19 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନିବର୍ଷ ପାଇଁ 3,000 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପ୍ରସ୍ତାବ ନଭେମ୍ବର 2018ରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା। ପରିଶେଷରେ, 3,000 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମାର୍ଚ୍ଚ 2019ରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ସପକ୍ଷରେ ମଞ୍ଜୁର ହେଲା।

ଯେହେତୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ପ୍ରଥମ ଋଣ ବିତରଣର ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲ କରିପାରିଲା ନାହିଁ, ୟୁବିଆଇ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ 500 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ଉପରେ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ଦଣ୍ଡସୁଧ ଚାର୍ଜ କଲା। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର

[75] 15 ନଭେମ୍ବର 2016, 31 ଡିସେମ୍ବର 2016, 02 ମାର୍ଚ୍ଚ 2017 ଏବଂ 07 ଜୁଲାଇ 2017; ଏହି ଚାରୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଯଥାକ୍ରମେ 200 କୋଟି ଟଙ୍କା, 100 କୋଟି ଟଙ୍କା, 100 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ 100 କୋଟି ଟଙ୍କା

ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ, ୟୁବିଆଇ ମାର୍ଚ୍ଚ 2020ରେ 7.97 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦଣ୍ଡସୁଧ ଛାଡି ଦେଲା ଏବଂ ବଳକା 2.42 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦଣ୍ଡସୁଧ ଅସୁଲି କଲା।

ସେହିପରି, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର 1,500 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବ୍ୟାଙ୍କ ଋଣ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ 26 ଜୁଲାଇ 2019ରେ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲା। କାନାରା ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଗଷ୍ଟ 2019ରେ 400 କୋଟି ଟଙ୍କା ଋଣ ସମାନ ନିବନ୍ଧନ ଓ ସର୍ତ୍ତରେ[76] ମଞ୍ଜୁର କରି ଦୁଇଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ[77] ବିତରଣ କରିଥିଲା। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଅନୁମୋଦନର 46 ଦିନ ପରେ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଶକ୍ତି ବିଭାଗକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲ କଲା (10 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2019)। ପୁନଶ୍ଚ, ଆବେଦନ ସହିତ କିଛି ଦସ୍ତାବିଜ କିମ୍ବା ସୂଚନା[78] ଦାଖଲ ନକରିବା ହେତୁ ସେହି ତଥ୍ୟ କିମ୍ବା ଦସ୍ତାବିଜ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ଶକ୍ତି ବିଭାଗ 7 ଅପ୍ରେଲ 2020ରେ ଅନୁରୋଧ କଲା। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 15 ଅପ୍ରେଲ 2020ରେ ମଗାଯାଇଥିବା ଦସ୍ତାବିଜ ଓ ତଥ୍ୟ ଦାଖଲ କଲା। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, 19 ଅଗଷ୍ଟ 2020ରେ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 16 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020ରେ କାନାରା ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହିପରି, ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲରେ ବିଳମ୍ବ ସହିତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଦସ୍ତାବିଜ କିମ୍ବା ସୂଚନା ଦାଖଲ ନକରିବା କାରଣରୁ, ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମଞ୍ଜୁରରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ କାନାରା ବ୍ୟାଙ୍କ 3.77 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦଣ୍ଡସୁଧ ଆଦାୟ କରିଥିଲା। ଏହାପରେ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଋଣଗୁଡିକୁ କାନାରା ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ୍ ବରୋଦାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିଥିଲା। ତେଣୁ, କାନାରା ବ୍ୟାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦାୟ ହୋଇଥିବା ଦଣ୍ଡସୁଧକୁ ଫେରିପାଇବାରେ କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ନଥିଲା, ଯାହାଫଳରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଋଣ ବିତରଣର ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକୁ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଜାଣିଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏହି ଘଟଣାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିନଥିଲା। ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଶକ୍ତି ବିଭାଗକୁ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିବାରେ ବିଳମ୍ବ କରିଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଏହାର ଦରଖାସ୍ତଗୁଡିକ ସହିତ କିଛି ମୌଳିକ ସୂଚନା ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇନଥିଲା ଯଥା ଅଂଶଧନ ପୁଞ୍ଜି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତଥ୍ୟ, ଏକତ୍ରୀକୃତ କ୍ଷତି, ବକେୟା ଋଣ, ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ହାସଲ କରିବାର ଅବଧି, ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପ୍ରତିବଦଳରେ ହାସଲ କରିଥିବା ଋଣର ପରିଶୋଧ ଯୋଜନା ଇତ୍ୟାଦି। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଶକ୍ତି ବିଭାଗ ଏହି ତଥ୍ୟକୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ମାଗିବାକୁ ପଡିଥିଲା ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସେଥିପାଇଁ ମନେ ପକାଇବାକୁ ପଡିଥିଲା। ଏହାଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମଞ୍ଜୁର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଧିକ ବିଳମ୍ବ ହେଲା। ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ନିଜର ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ବାରମ୍ବାର ସଂଶୋଧନ କରି ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ଏକତ୍ରୀତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ପଡିଲା। ଏହାଦ୍ୱାରା ସମ୍ପୃକ୍ତ ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକରେ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲ କରିବାରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ 6.19 କୋଟି ଟଙ୍କା ଦଣ୍ଡସୁଧ ଦେବାକୁ ପଡିଲା (2.42 କୋଟି ଟଙ୍କା + 3.77 କୋଟି ଟଙ୍କା)।

ସରକାର କହିଲେ (ଫେବୃଆରୀ 2023) ଯେ, ଯଦିଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଋଣ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ 12 ମଇ 2016ରେ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2015-16ର ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପାଇଁ ଅନୁସରଣ କରୁଥିଲା। ସୁତରାଂ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ତରଫରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷ ଯଥା 2016-17ର ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିବା ବିଜ୍ଞତା ନଥିଲା କାରଣ ଏହାର ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମଞ୍ଜୁର ହୋଇନଥିଲା। ତଦନୁସାରେ, ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2016-17ର ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 29 ଜୁଲାଇ 2017ରେ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା। ସରକାର ଆହୁରି କହିଲେ ଯେ, ଋଣ ଗ୍ରହଣ କରି ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟିକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଦ୍ୱାରା, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ସର୍ବାଧିକ ରିହାତି

[76] 7 ଅଗଷ୍ଟ 2019ରେ 200 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ 31 ଡିସେମ୍ବର 2019ରେ 200 କୋଟି ଟଙ୍କା

[77] ପ୍ରଥମ ବିତରଣର ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲ ନକଲେ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ଦଣ୍ଡସୁଧ

[78] କ୍ୟାବିନେଟ୍ ସ୍ମାରକପତ୍ର, ଏହା ସହିତ ଆର୍ଥିକ ସ୍ମାରକପତ୍ର ଏବଂ ସାରସଂକ୍ଷେପ ଯଥା: ବିଦ୍ୟୁତ କାରବାରରେ କ୍ଷତିର କାରଣ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଲାଭ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ମୋଟ ଋଣ, ଗତ ତିନି ବର୍ଷରେ ରାଜସ୍ୱ ଖର୍ଚ୍ଚ, ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପ୍ରତିବଦଳରେ ଋଣ ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ଆକଳନ ଇତ୍ୟାଦି।

ଲାଭ କରିଥିଲା ଏବଂ ବିଳମ୍ବିତ ପୈଠ ସରଚାର୍ଜକୁ ମଧ ଏଡାଇଥିଲା। ତେଣୁ, ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପାଇଁ ଶକ୍ତି ବିଭାଗକୁ ଅନୁରୋଧ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ବିଳମ୍ବକୁ ଏକ ତ୍ରୁଟି ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଅନେକ ବର୍ଷ ଧରି ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକଠାରୁ ଋଣ ନେଉଥିଲା, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲ କରିବା ଏକ ପୂର୍ବ ସର୍ତ୍ତ ଥିଲା। ଯେହେତୁ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକ ଦଣ୍ଡ ଆଦାୟ କରୁଥିଲେ, ତେଣୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ କରିବା ବିଜ୍ଞତା ଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପାଇଁ ଆବେଦନ ସମୟରେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମସ୍ତ ସୂଚନା କିମ୍ବା ଦସ୍ତାବିଜ ଦାଖଲ କରିନଥିଲା। ଏହିଗୁଡିକ, ଶକ୍ତି ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ମଗାଯିବା ଏବଂ ପୁନଃ ସ୍ମରଣ କରାଇବା ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାକି ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଅନୁମୋଦନକୁ ଆହୁରି ବିଳମ୍ବିତ କରିଥିଲା। ବିଳମ୍ବିତ ପୈଠ ସରଚାର୍ଜକୁ ଏଡାଇବା ପାଇଁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଦେୟ ପୈଠ କରିବା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଏକ ଦାୟିତ୍ୱ, ଯାହା ସରକାରୀ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପାଇଁ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିବାରେ ବିଳମ୍ବକୁ ଦର୍ଶାଇପାରିବ ନାହିଁ।

ଓଡିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ସଞ୍ଚାରଣ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍

4.5 ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ

ଚୁକ୍ତି ମୂଲ୍ୟର ଭୁଲ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଫଳରେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ 2.44 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଧିକ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ

ଓଡିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ସଞ୍ଚାରଣ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓପିଟିସିଏଲ୍) ରାଜ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ ପରିବହନ ଓ ହୁଇଲିଙ୍ଗ[79] ବ୍ୟବସାୟ କରିବା ପାଇଁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2004ରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା। ଏହାର ମାଲିକାନାରେ ସଞ୍ଚାରଣ ଲାଇନ ଓ ଉପକେନ୍ଦ୍ର ଥିବା ଅତି ଉଚ୍ଚ ଭୋଲଟେଜ୍ ସଞ୍ଚାରଣ ପ୍ରଣାଳୀ ରହିଛି। ଏହାର ଉପକେନ୍ଦ୍ର ଓ ସଞ୍ଚାରଣ ଲାଇନଗୁଡିକର ସାଧାରଣ ଓ ଜରୁରୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଖୋଲା ଟେଣ୍ଡର ମାଧ୍ୟମରେ ମନୋନୀତ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥାଏ।

ଜୁଲାଇ 2012ରେ ଅନୁମୋଦିତ ଚୁକ୍ତି ମୂଲ୍ୟ (ଆର୍‌ସିପି) ଜୁଲାଇ 2014 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଧ ଥିଲା। ଓପିଟିସିଏଲ୍ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପାଇଁ ନୂତନ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଟେଣ୍ଡର ଆହ୍ୱାନ କରିଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2014)। ଟେଣ୍ଡରର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ସମୟରେ, ଓପିଟିସିଏଲ୍ ଦେଖିଲେ ଯେ କିଛି ସାମଗ୍ରୀଗୁଡିକର, ବିଡର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଦର ବିଦ୍ୟମାନ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟଠାରୁ କମ୍ ଥିଲା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା। ତେଣୁ ଜୁଲାଇ 2012ରୁ ଡିସେମ୍ବର 2014 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଇକାରୀ ମୂଲ୍ୟ ସୂଚକାଙ୍କ (ଡବ୍ଲୁପିଆଇ) ବୃଦ୍ଧିକୁ ଆଧାର କରି ପ୍ରଚଳିତ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟକୁ 12.91 ଶତକଡା ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ଓପିଟିସିଏଲ୍‌ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ। ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଏହା ମଧ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ ଯେ, ନୂତନ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସ୍ଥିର ରହିବ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିନାମାର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ ଡବ୍ଲୁପିଆଇରେ ଶତକଡା ବୃଦ୍ଧି ଆଧାରରେ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ। ନୂତନ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ 3 ଫେବୃଆରୀ 2015ରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା। ଓପିଟିସିଏଲ୍‌ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଚୁକ୍ତିନାମାର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ ଡବ୍ଲୁପିଆଇର ହ୍ରାସଧାରା ଆଧାରରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ (3 ଫେବୃୟାରୀ 2016ରୁ 2 ଫେବୃୟାରୀ 2017) ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟକୁ 0.91 ଶତକଡା ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ (ଜୁନ 2016)। ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ପୁନଃ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ ଯେ ମାସିକ ହାରାହାରି ଡବ୍ଲୁପିଆଇକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଚୁକ୍ତି ଦରରେ ବୃଦ୍ଧି ବା ହ୍ରାସ କରାଯିବ।

ଏହାର ଉପକେନ୍ଦ୍ର ଓ ସଞ୍ଚାରଣ ଲାଇନଗୁଡିକରେ ସାଧାରଣ ଓ ଜରୁରୀ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ କରିବା ନିମିତ୍ତ ନୂତନ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟର ଚୂଡାନ୍ତୀକରଣ ପାଇଁ ଓପିଟିସିଏଲ୍ ପୁନର୍ବାର ଟେଣ୍ଡର ଆହ୍ୱାନ କରିଥିଲେ (ଡିସେମ୍ବର 2016)। 1 ଜୁଲାଇ 2017ରୁ ଜିଏସ୍‌ଟି ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ ହେବା ପରେ ଯେହେତୁ ଜିଏସ୍‌ଟି ଅନୁସାରେ ବିଡ୍ ଦର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହେବାର ଥିଲା, ଓପିଟିସିଏଲ୍ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଜାଣିଲେ ଯେ, ଟେଣ୍ଡର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନର ସମଗ୍ର ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମାପ୍ତ ହେବା

79 ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚାରଣରେ ହୁଇଲିଙ୍ଗ ହେଉଛି ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି (ମେଗାୱାଟ – ଘଣ୍ଟା)ର ଗୋଟିଏ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଗ୍ରୀଡ୍ ସୀମା ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଗ୍ରୀଡକୁ ପରିବହନ

ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ସମୟ ଲାଗିବ। ତେଣୁ ଓପିଟିସିଏଲ୍ ବିଦ୍ୟମାନ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ଯାହାକି ଜୁଲାଇ 2012 ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ଉପରେ 12 ଶତକଡା (12.91 ଶତକଡା – 0.91 ଶତକଡା) ବୃଦ୍ଧି, ତାହାକୁ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନକରି କେବଳ ବୈଧତା ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ। ତା'ପରେ 3 ଫେବୃୟାରୀ 2017ରୁ (ଅର୍ଥାତ ପୂର୍ବ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟର 2 ଫେବୃଆରୀ 2017ରେ ସମାପ୍ତି ପରେ) 31 ଅକ୍ଟୋବର 2020 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ସମୟ ଅବଧି ପାଇଁ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟର ବୈଧତା ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥିଲା। ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀର 116ତମ ବୈଠକରେ 1 ନଭେମ୍ବର 2020ରୁ ପୁନଶ୍ଚ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟକୁ 5.38 ଶତକଡା ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥିଲା।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ଅନୁପାଳନ ନକରିବା ଫଳରେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହାକି ନିମ୍ନରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି:

- ଡବ୍ଲ୍ୟୁପିଆଇକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟର ବୃଦ୍ଧି କିମ୍ବା ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଓପିଟିସିଏଲ୍ ବିଦ୍ୟମାନ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟକୁ ଡବ୍ଲ୍ୟୁପିଆଇ ଅନୁଯାୟୀ ସଂଶୋଧନ ନକରି ବୈଧତାକୁ ଫେବୃଆରୀ 2017ରୁ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ।
- ଜୁଲାଇ 2012ର ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ଉପରେ 12 ଶତକଡା ବୃଦ୍ଧି ମୂଳ ବର୍ଷ 2004-05 ହିସାବରେ ଡବ୍ଲ୍ୟୁପିଆଇ ତଥ୍ୟକୁ ନେଇ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା। ବାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ଉଦ୍ୟୋଗ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ, ଭାରତ ସରକାର ଅପ୍ରେଲ 2012ରୁ ଅପ୍ରେଲ 2017 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନୂତନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ମାସିକ ଡବ୍ଲ୍ୟୁପିଆଇ ଉନ୍ମୋଚନ ସହିତ ଡବ୍ଲ୍ୟୁପିଆଇ ମୂଳ ବର୍ଷ 2004-05 ରୁ 2011-12କୁ ସଂଶୋଧନ କରିଥିଲେ (ମଇ 2017)। ଓପିଟିସିଏଲ୍ ପ୍ରଥମ ଥରରେ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟକୁ 03 ଫେବୃୟାରୀ 2017ରୁ 30 ଜୁନ 2017 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଧତା ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ। ଏହା ପରେ 01 ଜୁଲାଇ 2017ରୁ 31 ଅକ୍ଟୋବର 2020 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ସମୟ ଅବଧି ପାଇଁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଓପିଟିସିଏଲ୍ ମୂଳ ବର୍ଷ 2011-12 ସହିତ ଡବ୍ଲ୍ୟୁପିଆଇ ନୂତନ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ନଥିଲେ ଯାହା ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟର ବୈଧତା 01 ଜୁଲାଇ 2017ରୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ସମୟରେ ବଳବତ୍ତର ଥିଲା।
- ଯଦି କମ୍ପାନୀ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟର ବୈଧତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ସମୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁପାଳନ କରିଥାଆନ୍ତେ ଏବଂ 2011-12 ମୂଳ ବର୍ଷ ସହିତ ନୂତନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ମାସିକ ଡବ୍ଲ୍ୟୁପିଆଇକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇଥାଆନ୍ତେ ତେବେ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ଜୁଲାଇ 2012 ଉପରେ ଜୁଲାଇ 2017ଠାରୁ ମାତ୍ର 7.25 ଶତକଡା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଆନ୍ତା। କିନ୍ତୁ, କମ୍ପାନୀ ବିଦ୍ୟମାନ ହାରରେ 01 ଜୁଲାଇ 2017ରୁ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟର ବୈଧତା ବୃଦ୍ଧି କରିଚାଲିଲେ ଯାହାକି ଜୁଲାଇ 2012ର ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ଉପରେ 12 ଶତକଡା ଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଜୁଲାଇ 2012 ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ତୁଳନାରେ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ 4.75 ଶତକଡା (12 ଶତକଡା – 7.25 ଶତକଡା) ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରରେ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା। ଅକ୍ଟୋବର 2020 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟର ବୈଧତା ଲଗାତାର ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା ପରେ 116ତମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ବୈଠକରେ ଏହାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥିଲା।
- ଓପିଟିସିଏଲ୍ ଜୁଲାଇ 2017ରୁ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ମଧ୍ୟରେ 51.29 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 196ଟି କାର୍ଯ୍ୟାଦେଶ ଦେଇଥିଲେ। ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରରେ ଚୁକ୍ତିମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରାଯିବା ହେତୁ ଓପିଟିସିଏଲ୍ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ 2.44 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅଧିକ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କଲେ।

ସରକାର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେଲେ (ମଇ 2022) ଯେ, ଫେବୃଆରୀ 2017 (113.0) ରୁ ଅକ୍ଟୋବର 2020 (123.6) ମଧ୍ୟରେ ଡବ୍ଲ୍ୟୁପିଆଇର ବୃଦ୍ଧି 9.38 ଶତକଡା ଥିଲା ଯାହା ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା। ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର ରଖାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଓପିଟିସିଏଲ୍ ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ଥିଲା। ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରଟି ଠିକ ନଥିଲା କାରଣ ଫେବୃୟାରୀ 2017ରୁ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ମଧ୍ୟରେ ଡବ୍ଲ୍ୟୁପିଆଇର ବୃଦ୍ଧି ନଭେମ୍ବର 2020ରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବଧି ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଥିଲା।

ଓଡିଶା ଖଣି ନିଗମ ଲିମେଟେଡ୍

4.6 ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ

ଜୋରିମାନା ନିଟ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୂଲ୍ୟ ବାବଦରେ 47.12 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ ପୈଠ

ଓଡିଶା ଖଣି ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏମ୍‌ସି) 366.311 ହେକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡାବନ୍ଧ ଲୁହା ଖଣିରେ 345.189 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ପାଇଁ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ନଭେମ୍ବର 1963ରୁ ନଭେମ୍ବର 1993 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ 30 ବର୍ଷିଆ ଖଣି ପଟ୍ଟା କରିଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଏମ୍‌ସିର ଆବେଦନ ଉପରେ ଅତିରିକ୍ତ ଦଲିଲ ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାର ସର୍ତ୍ତ ସହିତ ପଟ୍ଟାର ଅବଧି ଜୁନ 2018ରେ 29 ନଭେମ୍ବର 2033 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି କରାଗଲା। କିନ୍ତୁ, ଅତିରିକ୍ତ ପଟ୍ଟା ଦଲିଲ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍ପାଦନ ହୋଇନାହିଁ (ଡିସେମ୍ବର 2021)।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଓଏମ୍‌ସି ଖଣି ଚାଳନା ପାଇଁ ଟେଣ୍ଡର ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ଏଜେନ୍ସି ଚୟନ କଲା। ଖଣ୍ଡାବନ୍ଧ ଖଣି ଚାଳନା ପାଇଁ ଏହି ଏଜେନ୍ସି ସହିତ ଫେବୃଆରୀ 2008ରେ ଚୁକ୍ତିନାମା ସାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା। ଖଣି ଚାଳନା ପାଇଁ ଏଜେନ୍ସିକୁ ଓଏମ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଖାଦାନଗୁଡିକର ଆବଣ୍ଟନ କରିବାର ଥିଲା। ଏଜେନ୍ସିର ବିଲ୍ ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରିବା ସମୟରେ ଖଣି ପ୍ରବନ୍ଧକଙ୍କୁ ଏଜେନ୍ସି ସମସ୍ତ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନିୟମାବଳୀ ପାଳନ କରିଥିବାର ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଦେବାର ଥିଲା। କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଥିବା ବେଳେ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବାର ଅଧିକାର ଖଣି ପ୍ରବନ୍ଧକଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲା। ତେଣୁ, ଆଞ୍ଚଳିକ ପ୍ରବନ୍ଧକଙ୍କ ଅଧିନରେ ଥିବା ଖଣିଗୁଡିକର ଆଇନଗତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ଖଣି ପ୍ରବନ୍ଧକ ମୂଳତଃ ଦାୟୀ ଥିଲେ।

ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଆଇନ, 1980ର ଧାରା 2(ii) ଅନୁଯାୟୀ, ଜଙ୍ଗଲ ଭୂମିକୁ ଅଣ ଜଙ୍ଗଲ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ପୂର୍ବରୁ ପରିବେଶ, ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ (ଏମ୍‌ଓଇଏଫ୍‌ଏବଂସିସି) ଠାରୁ ଅନୁମତି ନେବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଥିଲା। ଓଏମ୍‌ସି ଅକ୍ଟୋବର 1995ରେ ଖଣ୍ଡାବନ୍ଧ ଖଣି ପାଇଁ ଏକ ଜଙ୍ଗଲ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଜନା (ଏଫ୍‌ଡିପି) ଏମ୍‌ଓଇଏଫ୍‌ଏବଂସିସିକୁ ଦାଖଲ କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦୁଝର ବନଖଣ୍ଡ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ କରିଥିଲା। ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ 77.173 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଜନାକୁ ବିଚାର କରୁଥିବା ବେଳେ, ବନ ସଂରକ୍ଷକ, ଓଡିଶା ସରକାର ଦେଖିଲେ (ଅଗଷ୍ଟ 1996) ଯେ, ବନ ସଂରକ୍ଷଣ ଆଇନକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ବିନା ଅନୁମତିରେ ଓଏମ୍‌ସି 15.349 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିକୁ ଖଣି ଖନନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିସାରିଥିଲା। ମଇ 1997ରେ ନଅ ମାସ ପାଇଁ ଅସ୍ଥାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ ସହିତ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଉପରେ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ମଗାଯାଇଥିଲା। ଅସ୍ଥାୟୀ ଅନୁମତି ଅବଧିରେ କୌଣସି ନୂତନ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବ୍ୟବହାର ନକରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ଏମ୍‌ଓଇଏଫ୍‌ଏବଂସିସିକୁ ନଯୋଗାଇବା ଫଳରେ ଏହି ଅସ୍ଥାୟୀ ଅନୁମତିକୁ ଜାନୁଆରୀ 2001ରେ ବାତିଲ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଓଏମ୍‌ସି ଅତିରିକ୍ତ 113.746 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିରେ ଖଣି ଖନନ କରିଥିଲା।

ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ବିନା ଅନୁମତିରେ ଅବ୍ୟବହୃତ ଏବଂ ବ୍ୟବହୃତ ଜଙ୍ଗଲରେ ଖଣି ଖାଦାନକୁ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦୁଝର ବନଖଣ୍ଡ ଅଧିକାରୀ ଡିସେମ୍ବର 2009ରେ ଓଏମ୍‌ସିକୁ ବନ୍ଦ ନୋଟିସ ଜାରି କରିଥିଲେ ଏବଂ 05 ଜାନୁଆରୀ 2010ରୁ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା। 345.189 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର ଇନ୍-ପ୍ରିନ୍ସିପଲ (ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ) ଅନୁମୋଦନ (ଜାନୁଆରୀ 2019) କରିବା ବେଳେ, ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅନୁମୋଦନ ପୂର୍ବରୁ ଜୋରିମାନା ନିଟ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୂଲ୍ୟ[80] (ପେନାଲ୍ ଏନ୍‌ପିଭି) ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ। ତଦନୁସାରେ, 1994ରୁ 2009 ମଧ୍ୟରେ 129.095 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିକୁ ବେଆଇନ ଭାବରେ ଖଣି ଖନନ କରିଥିବାରୁ ଓଡିଶା ସରକାର 47.12 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପେନାଲ୍ ଏନ୍‌ପିଭି ଦାବି କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2019ରେ ଓଏମ୍‌ସି ତାହା ପୈଠ କରିଥିଲା।

80 ବିନା ଅନୁମତିରେ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅନ୍ୟତ୍ର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ହେଲେ ଜୋରିମାନା ଏନ୍‌ପିଭି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ

ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଓଏମ୍ସି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅନୁମତି ବିନା ଜଙ୍ଗଲ ଜମିରେ ଖନନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ପେନାଲ୍ ଏନ୍‌ପିଭି ବାବଦରେ 47.12 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

- ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଓଏମ୍ସି ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଆଇନ, 1980 ର ନିୟମ ପାଳନ କରିନଥିଲା ଏବଂ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ବିନା ଅନୁମତିରେ 15.349 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିରେ ଖନନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା ଏବଂ 113.746 ହେକ୍ଟର ଅତିରିକ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳରେ ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟ 05 ଜାନୁଆରୀ 2010ରେ ଖଣି ବନ୍ଦ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାରି ରଖିଥିଲା ।

- ପେନାଲ୍ ଏନ୍‌ପିଭିର ଦେୟକୁ ଅନୁସମର୍ଥନ କରିବା ବେଳେ, ସମୀକ୍ଷା କମିଟିକୁ ଅଗଷ୍ଟ 2020ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦିଓ ଓଏମ୍ସି ବେଆଇନ ଖଣି ଖନନ ବିଷୟରେ ଭଲ ଭାବରେ ଅବଗତ ଥିଲା, ତଥାପି ସେମାନେ ଏଭଳି ପରିଣାମର ପୂର୍ବାନୁମାନ କରିନଥିଲେ । ତେଣୁ, ସମୀକ୍ଷାର ମତ ଏହା ଯେ ବେଆଇନ ଖନନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାକୁ ନିବାରଣ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ପଦ୍ଧତିଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିଲା ।

- ଏଫ୍‌ଡିପିର ବାରମ୍ବାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ ପୁନଃନିବେଦନ ଏବଂ ଅନୁପାଳନ/ସୂଚନାର ବିଳମ୍ବ ଦାଖଲ ପାଇଁ କମ୍ପାନୀକୁ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅନୁମୋଦନ ହାସଲ(ଜାନୁଆରୀ 2019)ରେ 24 ବର୍ଷ ସମୟ ଲାଗିଥିଲା ।

ସରକାର ସ୍ୱୀକାର (ଜୁନ 2022) କଲେ ଯେ ପଟ୍ଟା ମିଆଦ ସମାପ୍ତ ପରେ 1998 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 113.746 ହେକ୍ଟରରେ ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରହିଥିଲା । ଅଧିକନ୍ତୁ, ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଜଙ୍ଗଲ ନିକାସର ବିଳମ୍ବ ଓଏମ୍ସିର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବାହାରେ ଥିଲା ଏବଂ ଏହା କେବଳ ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ବିଳମ୍ବ ଯେପରିକି ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ପାଇଁ ପ୍ରମାଣିକ ଜମି ସୂଚୀରେ ଅସଙ୍ଗତି, ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ନିୟମ 2006 ଅନୁଯାୟୀ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷେତ୍ରର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପାଇବାରେ ବିଳମ୍ବ, 1995ରୁ 2017 ମଧ୍ୟରେ ଜଙ୍ଗଲ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଜନାର ପାଞ୍ଚଥର ନିବେଦନ, କ୍ଷତିପୂରକ ବୃକ୍ଷରୋପଣ ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଭୂମି ଚିହ୍ନଟ ।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁଦେଶକୁ ଓଏମ୍ସି ଅନୁପାଳନ କରିନଥିଲା ଯାହାକି ଓଏମ୍ସିର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଥିଲା । ଅଧିକନ୍ତୁ, ନିକାସ ପାଇବାରେ ବିଳମ୍ବ କମ୍ପାନୀକୁ ବିଧାନ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିବାକୁ ଏବଂ ବେଆଇନ ଖଣି ଖନନ ଜାରି ରଖିବାକୁ ଅଧିକାର ଦେଇନାହିଁ । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖଣି ଚୁକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା କୌଣସି ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଏପରି ଇଚ୍ଛାକୃତ ଆଇନ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ପାଇଁ କୌଣସି ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2014 ପାଇଁ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 3ର 2015ରେ ଦଇତାରୀ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଏମ୍‌ଓଇଏଫ୍‌ଏବଂସିସିର ବିନା ଅନୁମତିରେ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଖନନ ପାଇଁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସଦୃଶ୍ୟ ବିଷୟକୁ ପ୍ରତିବେଦିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ତେଣୁ, ଏହିପରି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ବିଷୟରେ, ଅନିୟମିତତାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ନହେବା ପାଇଁ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସମୀକ୍ଷାର ସୁପାରିଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସରକାର କହିଲେ ଯେ, ଉକ୍ତ ସମୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଖଣି ପ୍ରବନ୍ଧକ ଏବଂ ଆଞ୍ଚଳିକ ପ୍ରବନ୍ଧକମାନେ ସେବାରୁ ଅବସର ନେଇସାରିଛନ୍ତି । ଟିକିନିକି ଭାବରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ସହିତ ଏହି ଘଟଣାକୁ ପୁନଃବିଚାର କରିବାକୁ କମ୍ପାନୀକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ବେଆଇନ ଖଣି ଖନନର ଏହିପରି ପୁନରାବୃତ୍ତି ନହେବା ପାଇଁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଛି ।

4.7 ଅପରିଣାମଦର୍ଶୀ ଖର୍ଚ୍ଚ

ଅନ୍ୱେଷଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ 7.40 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ

ଓଡିଶା ଖଣି ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏମ୍‌ସି) ନଭେମ୍ବର 1976ରେ ବିରାସଲ (ଢେଙ୍କାନାଳ ଜିଲ୍ଲା)ରେ 20 ବର୍ଷ (1976ରୁ 1996) ପାଇଁ ଏକ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣି ପଟ୍ଟା ନିଷ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ। 583.021 ହେକ୍ଟର ପଟା ଅଞ୍ଚଳରେ 504.310 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଓ 78.711 ହେକ୍ଟର ଅଣ-ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଏମ୍‌ସି ପୁନଶ୍ଚ 20 ବର୍ଷ (2016 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ପାଇଁ ବିରାସଲ ଖଣି ପଟ୍ଟାର ମିଆଦ ବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିଥିଲା।

ଖଣିଜ ସଂରକ୍ଷଣ ବିକାଶ ନିୟମ (ଏମ୍‌ସିଡିଆର୍) 1988ର ପ୍ରାବଧାନଗୁଡିକୁ[81] ଅନୁପାଳନ କରିବା ପାଇଁ ଓଏମ୍‌ସି କ୍ରୋମ ପଥର ଜୋନଗୁଡିକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୱେଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳରେ କ୍ରୋମ ପଥରର ଜମାଗୁଡିକର ପରିମାଣିକ ଓ ଗୁଣାତ୍ମକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଏକ କମ୍ପାନୀ ମେସର୍ସ ଖଣିଜ ଅନ୍ୱେଷଣ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଏମ୍‌ଇସିଏଲ୍)କୁ ନିଯୁକ୍ତି କଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2004)। ଏମ୍‌ଇସିଏଲ୍ ସମଗ୍ର 583.021 ହେକ୍ଟର ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳରେ ଭୌଗୋଳିକ ମ୍ୟାପିଂ ଏବଂ ଭୌଗୋଳିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିଥିଲେ। ଭୌଗୋଳିକ ଚୁମ୍ବକୀୟ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଖଣିଜ ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳର ପୂର୍ବ ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଭାଗରେ କେବଳ 80 ହେକ୍ଟରରେ ଆଶାଜନକ ଖଣିଜ ଅଞ୍ଚଳର ଅବସ୍ଥିତି ଦର୍ଶାଇଲା । ତତ୍‌ପରେ, ଏମ୍‌ଇସିଏଲ୍ 80 ହେକ୍ଟର ଆଶାଜନକ ଖଣିଜ ଅଞ୍ଚଳରେ 81ଟି ଗର୍ତ୍ତର ଡାଉନ୍-ଦ-ହୋଲ ଡ୍ରିଲିଂ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପୂର୍ବ ଅଂଶରେ କେବଳ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳରେ ନିମ୍ନମାନର ଖଣିଜ ଜମା ଥିବା ସନ୍ଧାନ କରିଥିଲେ। ଅଟକଳ ଜମା ପରିମାଣ 12,695 ଏମ୍‌ଟି ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥର ମାନର ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ କ୍ରୋମ ଅଂଶ 40 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ ରହିଥିଲା। କ୍ଷୁଦ୍ର ଖଣିଜ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡର ଜମା ରହିଥିବାରୁ ଏମ୍‌ଇସିଏଲ୍ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2006) ଯେ, ବିରାସଲ ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳରେ ଆଶାଜନକ କ୍ରୋମାଇଟ ଖଣିଜ ନାହିଁ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ଯେତେବେଳେ ପଟା ଅବଧି 2016ରେ ସମାପ୍ତ ହେଉଥିଲା, ଗୋଟିଏ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମିତି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ (ପ୍ରତିବେଦନ 26 ଅଗଷ୍ଟ 2016) ଯେ, ବିରାସଲ କ୍ରୋମାଇଟ ଖଣି ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସାଧନଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା। ଓଏମ୍‌ସିର ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ଯୋଜନା (ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2011-12ରୁ 2015-16) ଅନୁଯାୟୀ ବିରାସଲ ଖଣିରେ ସମୁଦାୟ ଗଚ୍ଛିତ ଖଣିଜ 12,695 ଏମ୍‌ଟି ସବ-ଗ୍ରେଡ ପଥର ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନର ଦର ହିସାବରେ 2.76 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା। ଅନ୍ୟ ଏକ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମିତି (ପ୍ରତିବେଦନ 15 ଜାନୁଆରୀ 2018) ମଧ୍ୟ ସୁପାରିଶ କଲେ ଯେ, ଖଣି ପଟ୍ଟା ନବୀକରଣ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ। କିନ୍ତୁ, ଓଏମ୍‌ସି ଏହି ପ୍ରତିବେଦନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ନାହିଁ ଏବଂ ଖଣି ପଟ୍ଟା ଫେରସ୍ତ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ ନାହିଁ।

ଏହା ବଦଳରେ, ଏମ୍‌ଇସିଏଲ୍ ପ୍ରତିବେଦନ ଓ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମିତିଗୁଡିକର ସୁପାରିଶଗୁଡିକୁ ଅଣଦେଖା କରି ଫେରସ୍ତ ପୂର୍ବରୁ ଖଣି ପଟାର ଅଣ-ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ବିଷୟରେ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାର ମତାମତ ହାସଲ କରିବା ଉଚିତ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଗଲା (ଅପ୍ରେଲ 2018)। ଏକ ସମୟରେ ସମୁଦାୟ ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଅନ୍ୱେଷଣ ତଥ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ନାହିଁ ବୋଲି ବିବେଚନା କରି ଏବଂ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପାଇଁ ବୈଧାନିକ ଅନୁମୋଦନଗୁଡିକ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥିବାରୁ, ଓଏମ୍‌ସି ଖଣି ପଟ୍ଟା ନଭେମ୍ବର 2026 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ପାଇଁ ଆବେଦନ କଲେ ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ହାସଲ କଲେ (ନଭେମ୍ବର 2018)। ଯୁକ୍ତିଟି ବିଶ୍ୱାସଭାଜକ ନଥିଲା କାରଣ

[81] ଏମ୍‌ସିଡିଆର, 1988 ଓ ଏମ୍‌ସିଡିଆର (ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂଶୋଧନ), 2003 ଅନୁଯାୟୀ, ଭୌଗୋଳିକ ସମ୍ଭାବ୍ୟତର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ, ଅର୍ଥନୈତିକ ସାଧନଯୋଗ୍ୟତା ଅଧ୍ୟୟନ ଏବଂ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଖଣି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଗଚ୍ଛିତ ପଥରର ଆକଳନ ଭାରତୀୟ ଖଣି ସଂସ୍ଥାକୁ (ଆଇବିଏମ୍) ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡିବ। ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଏମ୍‌ସିଡିଆର, 2017 ଅନୁଯାୟୀ ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅଧିନସ୍ଥ ସମୁଦାୟ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଖଣିଜ ଅଞ୍ଚଳରେ ସବିଶେଷ ଅନ୍ୱେଷନ କରିବାକୁ ପଡିବ

ଏମ୍ଇସିଏଲ୍ ସମୁଦାୟ ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାଥମିକ ଅନ୍ୱେଷଣ[82] ସହ ସମାନ ଅନ୍ୱେଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଖଣିଜପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ସବିଶେଷ ଅନ୍ୱେଷଣ[83] କାର୍ଯ୍ୟ କରିସାରିଥିଲେ।

ପୁନଶ୍ଚ, ଏକ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା (ଏମ୍ଇସିଏଲ୍)ର ମତାମତକୁ ଅଣଦେଖା କରି ଓଏମ୍ସି ଏକ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା, ମେସର୍ସ ମାହେଶ୍ୱରୀ ଖଣି ପ୍ରାଇଭେଟ ଲିମିଟେଡକୁ କୌଣସି ଲାଭ କ୍ଷତି ବିଶ୍ଳେଷଣ ନକରି 7.40 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟରେ ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳରେ ଜାନୁଆରୀ 2021 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୱେଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ନିୟୋଜିତ କଲେ (ଜୁଲାଇ 2019)।

ପରିଶେଷରେ, ମେସର୍ସ ମାହେଶ୍ୱରୀ ଖଣି ପ୍ରାଇଭେଟ ଲିମିଟେଡ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2021) ପ୍ରତିବେଦନରେ ଆକଳନ କରାଗଲା ଯେ, ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳରେ କେବଳ ପ୍ରାୟ 6,697 ଏମ୍ଟି 40 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ କ୍ରୋମ ଅଂଶ ଥିବା କ୍ରୋମ ପଥର ଗଚ୍ଛିତ ରହିଥିଲା। ଫଳରେ ବିରାସଲ ଖଣି କ୍ରୋମାଇଟ ଉତ୍ତୋଳନ ପାଇଁ ଆଶାଜନକ ନଥିବା କଥାକୁ ଦୃଢ଼ିଭୂତ କଲା ଯାହାକି ଏମ୍ଇସିଏଲ୍ ପ୍ରତିବେଦନରୁ ପୂର୍ବରୁ ଜଣାପଡିଥିଲା ଏବଂ ଦୁଇ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମିତି ପ୍ରତିବେଦନରେ ଦୋହରା ଯାଇଥିଲା। ଓଏମ୍ସି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଖଣି ପଟ୍ଟା ଫେରସ୍ତ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (ଅକ୍ଟୋବର 2021)।

ଏହିପରି, କ୍ରୋମାଇଟ ଉତ୍ତୋଳନ ପାଇଁ ବିରାସଲ ଖଣି ପଟ୍ଟାର ଅଣ-ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଏମ୍ଇସିଏଲ୍ ପ୍ରତିବେଦନର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଓ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମିତିଗୁଡିକର ସୁପାରିଶଗୁଡିକୁ ବିନା କୌଣସି ଆଧାରରେ ଅଣଦେଖା କରି ଏବଂ ବଦଳରେ ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳର ଆଉ ଏକ ଅନ୍ୱେଷଣ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା କରାଇବାରୁ 7.40 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲା।

ଅନୁଚ୍ଛେଦଟି 19 ଜାନୁଆରୀ 2023ରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା। ଏହାର ଉତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନାହିଁ (ଫେବୃୟାରୀ 2023)।

4.8 ରାଜସ୍ୱ ହାନି

ଓଏମ୍ସିର ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ଅନୁଚିତ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେତୁ 2.98 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ହାନି

ଓଡିଶା ଖଣି ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏମ୍ସି) ଇ-ନିଲାମରେ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ମୂଲ୍ୟରେ ଇ-ନିଲାମ କ୍ରେତାମାନଙ୍କୁ ଏବଂ ଇ-ନିଲାମରେ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଓଜନ ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟ[84]ରେ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ସଂଯୋଗ (ଏଲ୍ଟିଏଲ୍) କ୍ରେତାମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଖଣିଜ ପଥର ଯଥା, ଲୁହାପଥର, କ୍ରୋମ୍ ପଥର, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ପଥର ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗାଇଥାଏ। ଇ-ନିଲାମର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ଯଥାକ୍ରମେ ବଜାର ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା ପ୍ରତିବେଦନ, ଷ୍ଟିଲ ମିଣ୍ଟ ୱେବସାଇଟ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ତିଆରି ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ଶେଷ ଇ-ନିଲାମର ଷ୍ଟକ ସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ଓଏମ୍ସି ବୋର୍ଡର ବିକ୍ରୟ ସମିତି (ଏସ୍ସିବି) ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରୀକୃତ ହୋଇଥାଏ।

21 ଅକ୍ଟୋବର 2019ରେ ହୋଇଥିବା ଇ-ନିଲାମ ଅନୁସାରେ ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଇ-ନିଲାମ କ୍ରେତାମାନଙ୍କୁ ଏମ୍ଟି ପ୍ରତି 1,100 ଟଙ୍କାରୁ 1,150 ଟଙ୍କା ଏବଂ ଏଲ୍ଟିଏଲ୍ କ୍ରେତାମାନଙ୍କୁ ଏମ୍ଟି ପ୍ରତି 1,109 ଟଙ୍କାରେ

---

82 ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅନ୍ୱେଷଣରେ ଖଣିଜ ପଥରର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱ ଏବଂ ଭୂଲମ୍ବ ଭାବରେ (ତୃତୀୟ ଆକାର) ବିସ୍ତାର ଓ ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ ଅନ୍ୱେଷଣକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇ ପୂର୍ବ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଚିହ୍ନିତ ଖଣିଜ ଜମା କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଚିତ୍ରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ।

83 ବିସ୍ତୃତ ଅନ୍ୱେଷଣର ନମୁନା ମାଧ୍ୟମରେ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଏକ ଜଣାଶୁଣା ଖଣିଜ ଜମାର ବିସ୍ତୃତ ତିନୋଟି ଡାଇମେନସନର ଚିତ୍ରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ଯେପରିକି ଉପର ପାଖରେ ବାହାରି ରହିଥିବା ସ୍ତର, ଗର୍ତ୍ତ, ଖାଲ, ବୋରହୋଲ, ଶ୍ୟାଫ୍ଟ ଏବଂ ସୁଡଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦି।

84 ହାରାହାରି ଓଜନ ମୂଲ୍ୟ ଇ-ନିଲାମରେ ପ୍ରାପ୍ତ ବିଡ୍ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ବିଡ୍ ପରିମାଣ ଦ୍ୱାରା ହିସାବ କରାଯାଏ ଯଥା {(ମୂଲ୍ୟ1 x ପରିମାଣ1) + (ମୂଲ୍ୟ2 x ପରିମାଣ2)}/(ପରିମାଣ1+ ପରିମାଣ2)

ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡ ବିକ୍ରି କରାଯାଇଥିଲା[85] ଯାହାର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ 1,000 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟି ଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ଅଞ୍ଚଳର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଇ-ନିଲାମ (21 ଡିସେମ୍ବର 2019) ପାଇଁ, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାରଣ ନଦର୍ଶାଇ ବିକ୍ରୟ ସମିତି ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟକୁ ଶେଷ ନିଲାମର (21 ଅକ୍ଟୋବେ 2019) ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ 1,000 ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟି ସହିତ ସମାନ ରଖିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (17 ଡିସେମ୍ବର 2019)। ବିକ୍ରୟ ସମିତି ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ବଜାର ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା ପ୍ରତିବେଦନକୁ ବିଚାର କରିନଥିଲା କିନ୍ତୁ ସେହି ସଭାରେ ଏସ୍‌ସିବି କୋଇଡା ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ବଜାର ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା ପ୍ରତିବେଦନକୁ ବିଚାର କରି ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟକୁ 950 ଟଙ୍କାରୁ 1,100 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟିକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା (16 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି)। ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ, କୋଇଡା ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହି ଉଚ୍ଚା ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ, କମ୍ପାନୀ 1,650ରୁ 1,700 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟିର ନିଲାମ ମୂଲ୍ୟ ହାସଲ କରିଥିଲା ଯାହା ସଂଶୋଧିତ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ 50 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ଅଟେ। ଏହା ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡର ବଜାର ମୂଲ୍ୟର ବୃଦ୍ଧି ଧାରାକୁ ସୂଚିତ କରେ।

ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ବଜାରର ଚାହିଦା ଏବଂ ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାର ନକରିବା ଦ୍ୱାରା ଓଏମ୍‌ସିକୁ 2.98 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ହାନି ହୋଇଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି:

- ଷ୍ଟିଲ ମିଣ୍ଟ୍ ୱେବସାଇଟ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଅକ୍ଟୋବର 2019ରୁ ଡିସେମ୍ବର 2019 ମଧ୍ୟରେ ତିଆରି ଦ୍ରବ୍ୟର ଚାହିଦା ବଢୁଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, କୋଇଡା ଅଞ୍ଚଳର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ବୃଦ୍ଧି ସତ୍ତ୍ୱେ କମ୍ପାନୀ ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ଅଞ୍ଚଳର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା।
- କୋଇଡା ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିକ ଚାହିଦା ଏବଂ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ବୃଦ୍ଧିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ଅଞ୍ଚଳର ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟକୁ ସର୍ବନିମ୍ନ 1,100 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟିରେ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା ଯାହାକି ଗତ ଇ-ନିଲାମ (21 ଅକ୍ଟୋବର 2019)ରେ ଆବିଷ୍କାର ହୋଇଥିଲା ଯଥା 1,100ରୁ 1,150 ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟି। କିନ୍ତୁ, ଓଏମ୍‌ସି 31 ଡିସେମ୍ବର 2019ରୁ 20 ଫେବୃୟାରୀ 2020 ମଧ୍ୟରେ ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ଅଞ୍ଚଳର ଇ-ନିଲାମ କ୍ରେତାଙ୍କୁ 1,000 ଟଙ୍କାରୁ 1,050 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟି ଏବଂ ଏଲ୍‌ଟିଏଲ୍ କ୍ରେତାଙ୍କୁ 1,028 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟିରେ ବିକ୍ରି କଲା।

ଏହିପରି, ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟକୁ କମ ହାରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ବ୍ଲକ-ବିରେ 31 ଡିସେମ୍ବର 2019ରୁ 20 ଫେବୃଆରୀ 2020 ମଧ୍ୟରେ 4,11,323.700 ଏମ୍‌ଟି ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡ ବିକ୍ରି କରି 2.98 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ହାନି ହୋଇଥିଲା।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁନ 2022) ଯେ, ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଇ-ନିଲାମର ନିଲାମ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ଏଲ୍‌ଟିଏଲ୍ ଓ ଇ-ନିଲାମ କ୍ରେତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ସାମଗ୍ରୀର ସ୍ଥିତିଠାରୁ ସ୍ୱାଧିନ ଅଟେ।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ତିଆରି ଦ୍ରବ୍ୟର ବର୍ଦ୍ଧିତ ଚାହିଦାକୁ ବିଚାର କରି କୋଇଡା ଅଞ୍ଚଳରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥିଲା ବେଳେ ସମିତି ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା। ଏହା ପୂର୍ବରୁ ନିଲାମର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟକୁ ବଜାୟ ରଖିଥିଲା ଯଦିଓ କମ୍ପାନୀ ପୂର୍ବ ନିଲାମର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ନିଲାମ ମୂଲ୍ୟରେ 10 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ପାଇଥିଲା। ବଜାର ବୁଦ୍ଧିମତା ପ୍ରତିବେଦନକୁ ବିଚାର ନକରିବା ଦର୍ଶାଉଛି ଯେ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ତ୍ରୁଟି ହୋଇଥିଲା ଯାହାଦ୍ୱାରା ରାଜସ୍ୱ ହାନି ହୋଇଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟକୁ କମରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟର ନିଲାମ ପାଇବାର ସୁଯୋଗରୁ ଓଏମ୍‌ସି ବଞ୍ଚିତ ହେଲା।

ସରକାର ପୁଣି କହିଲେ ଯେ, ଅକ୍ଟୋବରରୁ ଡିସେମ୍ବର 2019 ମଧ୍ୟରେ ତିଆରି ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଧାରା ଇସ୍ପାତ ମିଣ୍ଟ୍ ୱେବସାଇଟ୍‌ରେ ଏକ ସାମାନ୍ୟ/ନଗଣ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲା।

[85] 23 ଅକ୍ଟୋବର 2019ରୁ 20 ଡିସେମ୍ବର 2019 ମଧ୍ୟରେ

ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ଇସ୍ପାତ ମିଣ୍ଟ୍ ୱେବସାଇଟ୍ ଅନୁଯାୟୀ ତିଆରି ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟରେ ନଭେମ୍ବରରୁ ଡିସେମ୍ବର 2019 ମଧ୍ୟରେ 5,100ରୁ 5,500 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଠ ଶତକଡାର ବୃଦ୍ଧି ନଗଣ୍ୟ ନଥିଲା।

ସାମଗ୍ରୀକ ବଜାର ଧାରା ଏବଂ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉଠାଣ ସ୍ଥିତିକୁ ଆଧାର କରି ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ ସରକାର, ଓଏମ୍‌ସିକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ଉଚିତ।

4.9 କ୍ରୋମ ପଥରର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ଭୁଲ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ

କ୍ରୋମ ପଥର ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ଭୁଲ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହେତୁ 1.97 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷତି

କ୍ରୋମ ପଥର[86] ଖଣିରୁ ଉତ୍ତୋଳନ କରାଯାଇଥାଏ। ଉତ୍ତୋଳିତ କ୍ରୋମ ପଥରକୁ କ୍ରୋମିୟମର ଭାଗ ଅନୁଯାୟୀ 'ଗ୍ରେଡେଡ୍' (40 ପ୍ରତିଶତ କିମ୍ବା ତଦୁର୍ଦ୍ଧ କ୍ରୋମିୟମ ଭାଗ) କିମ୍ବା 'ସବ-ଗ୍ରେଡେଡ୍' (40 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ କ୍ରୋମିୟମ ଭାଗ) ଭାବରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ। ଗ୍ରେଡେଡ୍ କ୍ରୋମ ପଥର ଇ-ନିଲାମ ମାଧ୍ୟମରେ ବଜାରରେ ସିଧା ବିକ୍ରି କରାଯାଉଥିବା ବେଳେ 'ସବ-ଗ୍ରେଡେଡ୍' କ୍ରୋମ ପଥରକୁ 'ବେନିଫିସିଏସନ୍' ନାମକ ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା କ୍ରୋମ ଭାଗ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡିଥାଏ। କ୍ରୋମ ପଥର 'ବେନିଫିସିଏସନ୍' ଏକ କ୍ରୋମ ପଥର ବେନିଫିସିଏସନ୍ ଯନ୍ତ୍ର (ସିଓବିପି) ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ ଯାହାକି ଗ୍ରେଡେଡ୍ କ୍ରୋମ ପଥର ତୁଲ୍ୟ ଅଧିକ ପ୍ରତିଶତ ବା ବର୍ଗର କ୍ରୋମିୟମ ଥିବା କ୍ରୋମ କନ୍‌ସେଣ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାଏ। ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କିଛି ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ଏବଂ ଆୟତନ ହ୍ରାସ ପାଏ ଯାହାକୁ 'ଟେଲିଙ୍ଗ କ୍ଷତି' କୁହାଯାଏ। ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥରରୁ କ୍ରୋମ କନ୍‌ସେଣ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ହାର ଟେଲିଙ୍ଗ କ୍ଷତି ବାଦ ଦେବା ପରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ। କ୍ରୋମ କନ୍‌ସେଣ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଉଚ୍ଚ କାର୍ବନ ଫେରୋକ୍ରୋମ (ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି) ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ବଜାରରେ ବିକ୍ରୟ କରାଯାଏ। ଏହି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିକୁ ନିଷ୍କଳଙ୍କ ଷ୍ଟିଲ ଶିଳ୍ପ ଦ୍ୱାରା ଉପଯୋଗ କରାଯାଏ।

ଓଡିଶା ଖଣି ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏମ୍‌ସି)ର ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳରେ ଏକ ସିଓବିପି ସ୍ଥାପିତ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ଡିଜାଇନ୍ ଅନୁସାରେ ଏହା 87 ପ୍ରତିଶତ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ହାରରେ କ୍ରୋମ କନ୍‌ସେଣ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ କରେ ଓ 13 ପ୍ରତିଶତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମୟରେ କ୍ଷତି ହୋଇଥାଏ। ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପରିବେଶ, ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଦ୍ୱାରା ବିହିତ ପରିବେଶ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ଅନୁପାଳନ ନକରିବାରୁ 01 ଅପ୍ରେଲ 2017ରୁ ସିଓବିପି ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ଓଏମ୍‌ସି କ୍ରୋମାଇଟ ଖଣିର ଖଣି ଯୋଜନାରେ ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥରର ସିଧାସଳଖ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପ୍ରାବଧାନ ନଥିବାରୁ ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥରର ଜାତୀୟ ଇ-ନିଲାମ ମାଧ୍ୟମରେ ବିକ୍ରୟ ସମ୍ଭବ ନଥିଲା। ସିଧାସଳଖ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଓଏମ୍‌ସି ଅନୁମତି ମଧ୍ୟ ମାଗି ନଥିଲେ। ଫଳରେ, ଜମି ପଟ୍ଟା ଅଞ୍ଚଳରେ ବେନିଫିସିଏସନ୍ ନିମିତ୍ତ ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥର ବହୁତ ପରିମାଣରେ ଜମା ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ଖଣି ପରିଚାଳନାରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଉପୁଜିଥିଲା। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ଭାରତୀୟ ଖଣି ସଂସ୍ଥାଠାରୁ ଅନୁମତି ହାସଲ ପରେ ଜମା ହୋଇ ରହିଥିବା ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥରର ଇ-ନିଲାମ ମାଧ୍ୟମରେ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଓଏମ୍‌ସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ (ଅକ୍ଟୋବର 2019) ଏବଂ ଇ-ନିଲାମ (ମଇ 2020) ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିରୀକୃତ କରିବା ପାଇଁ ପଦ୍ଧତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କଲେ।

ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ପଦ୍ଧତି ଅନୁଯାୟୀ, ଓଏମ୍‌ସି ପ୍ରଥମେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କଲେ। ବଜାର ମୂଲ୍ୟରୁ ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରେଡର କ୍ରୋମ କନ୍‌ସେଣ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହି ମୂଲ୍ୟଗୁଡିକରୁ ବେନିଫିସିଏସନ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାଦ ଦେବା ପରେ ପଶ୍ଚାତ ଗଣନା ମାଧ୍ୟମରେ ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥରର ମୂଲ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହି ମୂଲ୍ୟକୁ ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥରର ଇ-ନିଲାମ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ରଖାଯାଇଥିଲା। ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥରର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାପାଇଁ, ଓଏମ୍‌ସି ଏହାର ସିଓବିପିରୁ 2014-15ରୁ 2016-17 ସମୟ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ କ୍ରୋମ କନ୍‌ସେଣ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ର ହାରାହାରି ଉତ୍ପାଦନକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ। କାରଣ

[86] କ୍ରୋମିୟମ ପଥରର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରୟୋଗଗୁଡିକ ହେଉଛି ନିଷ୍କଳଙ୍କ ଷ୍ଟିଲ, ଧୂସର କାଷ୍ଟ ଲୁହା, ଲୌହମୁକ୍ତ ଉଚ୍ଚ ତାପମାତ୍ରା ମିଶ୍ରଧାତୁ ଏବଂ ପୃଷ୍ଠ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କ୍ରୋମିୟମ ପ୍ଲେଟିଂ ଉତ୍ପାଦନରେ

01 ଅପ୍ରେଲ 2017ଠାରୁ ସିଓବିପି ବନ୍ଦ ରହିଥିଲା। ହାରାହାରି ପୁନରୁଦ୍ଧାର ହାର 42.30 ପ୍ରତିଶତ ବୋଲି ହିସାବ କରାଗଲା। ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥରର ମଇ 2020 ଏବଂ ଅଗଷ୍ଟ 2020ରେ ଦୁଇଟି ଇ-ନିଲାମ ମାଧ୍ୟମରେ ବିକ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ଯଥାକ୍ରମେ 1,941 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟି ଏବଂ 2,181 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟି ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା। ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟରେ ଓଏମ୍‌ସି ଦୁଇଟି ଇ-ନିଲାମ ମାଧ୍ୟମରେ 88,338.42 ଏମ୍‌ଟି ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥର ବିକ୍ରୟ କରିଥିଲେ।

ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଓଏମ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଗୃହିତ ପଦ୍ଧତିରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଭୁଲ ଥିଲା। ଯଦିଓ ଓଏମ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା 2014-17 ମଧ୍ୟରେ ହାରାହାରି ପୁନରୁଦ୍ଧାର ହାର 42.30 ପ୍ରତିଶତ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହାକୁ ପ୍ରକୃତ ହିସାବ ସମୟରେ 38.76 ପ୍ରତିଶତ ଭାବରେ ନିଆଯାଇଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଦୁଇଟି ଇ-ନିଲାମର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟରେ 211 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟି ଓ 230 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟି ଲେଖାଏଁ କମିଯାଇଥିଲା। ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ କମ ସ୍ଥିର କରିବାରୁ କମ ମୂଲ୍ୟରେ ନିଲାମ ଡକାଯାଇଥିଲା, ଫଳରେ 88,388.42 ଏମ୍‌ଟି ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମର ବିକ୍ରୟରୁ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ 1.97 କୋଟି ଟଙ୍କା କମ୍ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା (ସବିଶେଷ ହିସାବ **ପରିଶିଷ୍ଟ 19**ରେ ଦିଆଯାଇଅଛି)।

ଏହିପରି, ଓଏମ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ପଦ୍ଧତିରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥିବା ହାରର ଭୁଲ ପ୍ରୟୋଗ ହେତୁ ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥରର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ କମ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଫଳତଃ 1.97 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ କମ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା।

ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେଲେ (ଡିସେମ୍ବର 2022) ଯେ, ଓଏମ୍‌ସି ମୂଲ୍ୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିନଥିଲେ, କେବଳ ମାତ୍ର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦର ମୂଲ୍ୟ ଇ-ନିଲାମ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ଓ ଖୋଲା ନିଲାମ ଡାକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବଜାର ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରିକୃତ ହୋଇଥିଲା। ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ସବ-ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମ ପଥର ଏକ ନିୟମିତ କିଣାବିକା ଉତ୍ପାଦ ନଥିଲା ଏବଂ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର କମ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସୂଚାଉଥିଲା ଯେ, ଉତ୍ପାଦକୁ କମ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି କରିବା। ତେଣୁ ଓଏମ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପତ୍ତି କରାଯାଇଥିବା 42.30 ପ୍ରତିଶତ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ହାରକୁ ନେଇ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଅତ୍ୟଧିକ ଯତ୍ନ ସହକାରେ କରାଯିବା ଉଚିତ ଥିଲା। ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ପ୍ରଥମ ଇ-ନିଲାମ (ମଇ 2020)ର ବିକ୍ରି ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟରେ ହିଁ ହୋଇଥିବାରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଇ-ନିଲାମ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଇ-ନିଲାମର ବଜାର ସୂଚନାକୁ ସଠିକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର ପୂର୍ବକ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି ରାଜସ୍ୱ ବଢ଼ାଇବାର ଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଏହା ହୋଇନଥିଲା।

ଅନୁଚ୍ଛେଦଟି ସରକାରଙ୍କୁ 06 ଜାନୁଆରୀ 2023ରେ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା ଓ ପରେ 22 ଫେବୃଆରୀ 2023ରେ ଅନୁସ୍ମାରକ ପଠାଯାଇଥିଲା, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଫେବୃଆରୀ 2023) ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା।

ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ଆରକ୍ଷୀ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ କଲ୍ୟାଣ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍

4.10 ସୁଧର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷତି

ଅଧିକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ସେବାକର ପ୍ରଦାନ ହେତୁ 3.12 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି

ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ଆରକ୍ଷୀ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ କଲ୍ୟାଣ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁସି), ରାଜ୍ୟ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କର ଗୃହ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାଗର ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ମାଣ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଛି। ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ସେବା କର (ଜିଏସ୍‌ଟି) ଅଧିନିୟମ 2017 ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ ଏଜେନ୍ସିଗୁଡିକୁ ନିର୍ମାଣ ସେବା (କାର୍ଯ୍ୟ ଚୁକ୍ତିନାମା ସେବା) ଯୋଗାଣ ପାଇଁ 12 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଏବଂ ନିର୍ମାଣ ସେବା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସେବାଗୁଡିକ ଯଥା: ଘର ଭଡା, ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ, ଟେଣ୍ଡର କାଗଜ[87] ବିକ୍ରି ଇତ୍ୟାଦି ଉପରେ 18 ପ୍ରତିଶତ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦେବାର ଥିଲା।

[87] ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ, ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ 21 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2017 ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ

ଦସ୍ତାବିଜଗୁଡିକର ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲୁସି, ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ ଏଜେନ୍ସିମାନଙ୍କୁ ନିର୍ମାଣ ସେବା ଯୋଗାଣ ବାବଦରେ 12 ପ୍ରତିଶତ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦେୟ ହିସାବରେ ଏକ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦେୟ(ବାହ୍ୟ ଓ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଯୋଗାଣ)ର ସାରାଂଶ ସହିତ ଜିଏସ୍‌ଟିଆର-3ବି ରିଟର୍ଣ୍ଣ 25 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2019ରେ ଦାଖଲ କରିଥିଲା। ଅଥଚ, ସେହି ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ପାଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ସେବାଗୁଡିକର କେବଳ ବାହ୍ୟ ଯୋଗାଣ ବାବଦରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ (ଜିଏସ୍‌ଟିଆର୍-1) ଦାଖଲ (02 ମାର୍ଚ୍ଚ 2020)ରେ ଜିଏସ୍‌ଟି ହାର ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ 12 ପ୍ରତିଶତ ପ୍ରତିବଦଳରେ ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲୁସି 18 ପ୍ରତିଶତ ଦର୍ଶାଇଥିଲା। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲେଜରରେ[88] ଉପଲବ୍ଧ ଗଚ୍ଛିତ ଇନପୁଟ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସ କ୍ରେଡିଟ୍ (ଆଇଟିସି)କୁ ବ୍ୟବହାର କରି 45.33 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦେୟ ବାବଦକୁ 67.88 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା। ଏହିପରି, ଭୁଲ ଜିଏସ୍‌ଟି ହାରକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ପାଇଁ 22.55 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଧିକ ଜିଏସ୍‌ଟି ପଇଠ ହୋଇଥିଲା।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, କ୍ରେଡିଟ୍ ଲେଜରରେ ଅଯଥେଷ୍ଟ ଆଇଟିସି ଗଚ୍ଛିତ ହେତୁ ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲୁସି ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ପାଇଁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରି ନଥିଲା କାରଣ ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ମାସ ପାଇଁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ ସମୟରେ ଗଚ୍ଛିତ ଆଇଟିସି ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଯାଇଥିଲା। 24.51 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜିଏସ୍‌ଟି ପଇଠ କରିବା ପାଇଁ ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁସି 24.63 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସ୍ଥାୟୀ ଜମାକୁ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲା।

ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ମାସ ପାଇଁ ଜିଏସ୍‌ଟିଆର୍-1 ଫର୍ମରେ ତ୍ରୁଟିକୁ ସଂଶୋଧନ କରି ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲୁସି ସଂଶୋଧିତ ରିଟର୍ଣ୍ଣ 04 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020ରେ ଦାଖଲ କଲା ଏବଂ 22.55 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଧିକ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦେୟର ଫେରସ୍ତ ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନ 10 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020ରେ ଦାଖଲ କଲା। ସେହି ଆବେଦନକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ଦାବି ଆଧାରରେ ନ୍ୟାୟ ନିର୍ଣ୍ଣେତା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ 10 ନଭେମ୍ବର 2020 ରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଦେଲେ। ଏହି ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲୁସି ଅତିରିକ୍ତ କମିସନର୍, ଜିଏସ୍‌ଟି (ଅପିଲ), ଭୁବନେଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ ଏକ ଅପିଲ ଦାଖଲ କଲେ ଏବଂ 0.07 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସ୍ୱଳ୍ପ ଟିକସ ଦେୟକୁ ବାଦ ଦେଇ, 22.48 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଧିକ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦେୟକୁ ଫେରସ୍ତ ପାଇଁ ଅନୁମତି 10 ନଭେମ୍ବର 2021ରେ ପାଇଲେ। ଏହି ଫେରସ୍ତ ଜିଏସ୍‌ଟି ରାଶି ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲେଜରରେ ଜମା ହେଲା (10 ଡିସେମ୍ବର 2021), ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ କେବଳ ଟିକସ ପଇଠ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରିବ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ:

- ଯେହେତୁ ଅଧିକ ଦେୟଯୁକ୍ତ ଜିଏସ୍‌ଟି ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲେଜରରେ ଆଇଟିସି ଆକାରରେ ଫେରସ୍ତ ଦିଆଗଲା, ସେହି ରାଶି କେବଳ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦେୟ ପଇଠ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେବ। ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲୁସି ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲେଜରକୁ ବ୍ୟବହାର କରି 2021-22 ବର୍ଷ ପାଇଁ 3.90 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜିଏସ୍‌ଟି ପ୍ରଦାନ କଲା। ଆଇଟିସିର ଉପଯୋଗିତା ଢାଞ୍ଚା ସୂଚିତ କଲା ଯେ, ଫେରସ୍ତ କରାଯାଇଥିବା ପରିମାଣକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁସିକୁ ଆହୁରି ଚାରି ବର୍ଷ ଲାଗିବ। ତେଣୁ, ଅଧିକ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦେୟ ଦ୍ୱାରା ପାଣ୍ଠି ଅବରୋଧ ହେଲା। ଅତିରିକ୍ତ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦେୟ କରିବା ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାୟୀ ଜମାଗୁଡିକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣବିକାଶ ପୂର୍ବରୁ ବନ୍ଦ ହେତୁ 3.12 କୋଟି[89] ଟଙ୍କାର ସୁଧ କ୍ଷତି ହେଲା (**ପରିଶିଷ୍ଟ 20**)।
- ଅଧିକନ୍ତୁ, 2019-20 ଏବଂ 2020-21 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲୁସି ଜିଏସ୍‌ଟିଆର-3ବି ଫର୍ମ ଦାଖଲ କରିବାରେ ଯଥାକ୍ରମେ 164 ଏବଂ 24 ଦିନ ବିଳମ୍ବ କରିଥିଲା, ଯାହାଫଳରେ ଜିଏସ୍‌ଟି ଅଧିନିୟମ 2017ର ଧାରା 50(1) ଅନୁଯାୟୀ 2.88 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନାର ଦାବି 09 ଫେବୃଆରୀ 2022ରେ ପାଇଥିଲା। ଜିଏସ୍‌ଟି ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ ପାଇଁ ଜଣେ ଜିଏସ୍‌ଟି ପରାମର୍ଶଦାତାଙ୍କ ନିୟୋଜନ

88 ଏକ ଟିକସଦାତା ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଯୋଗାଣ ସଂଗୃହିତ ସମସ୍ତ ଇନ୍‌ପୁଟ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସ କ୍ରେଡିଟ୍ ଏକ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲେଜରରେ ଜମା ହୁଏ ଏବଂ ଏହା ଟିକସ ଦାୟିତ୍ୱ ପୈଠ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରିବ

89 ସ୍ଥାୟୀ ଜମା ଉପରେ ସୁଧ ହାର 5.1 ଶତକଡା ଥିଲା

କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁସି ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଜୋରିମାନା ଦେବାର ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କଲେ। ଏହା ଖରାପ ଆର୍ଥିକ ପରିଚାଳନାକୁ ଦର୍ଶାଉଛି।

ଏହିପରି, ଅଧିକ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦେୟ ହେତୁ ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁସି 3.12 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ସହିଛି ଏବଂ 2019-20 ଏବଂ 2020-21 ମଧ୍ୟରେ ଜିଏସ୍‌ଟି ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରିବାରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ 2.88 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ପଡିବ।

କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କହିଲେ (ଅକ୍ଟୋବର 2022) ଯେ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ମାସ ପାଇଁ ଜିଏସ୍‌ଟିଆର୍-1 ଦାଖଲ କରିବା ବେଳେ ଜିଏସ୍‌ଟି ପରାମର୍ଶଦାତା ସରକାରୀ ଚୁକ୍ତିନାମାଗୁଡିକ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହାର ବଦଳରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆୟକୁ 18 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଜିଏସ୍‌ଟି ହାରକୁ ଭୁଲ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରିଥିଲେ। 22.55 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଜିଏସ୍‌ଟି ଦାୟିତ୍ୱ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ 2019-20ରୁ ଆଇଟିସିରୁ ଆଡଜଷ୍ଟ ହେବ। କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଲେ ଯେ, 535 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମ୍ଭାବ୍ୟ କାରବାରକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ 2022-23 ବର୍ଷ ପାଇଁ 7.70 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଡଜଷ୍ଟ ହେବ।

କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ, କାରଣ 2022-23 ବର୍ଷ ପାଇଁ 535 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମ୍ଭାବ୍ୟ କାରବାରର କୌଣସି ବିଶ୍ଳେଷଣ ସମୀକ୍ଷାକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା। ପୁନଶ୍ଚ, ବିଗତ ଚାରିବର୍ଷ 2018-19ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ନିଗମର ହାରାହାରି କାରବାର 343 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା। ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁସି ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲେଜରରୁ ମାତ୍ର 3.90 କୋଟି ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲା ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲେଜରରେ 18.65 କୋଟି ଟଙ୍କା ଗଚ୍ଛିତ ଥିଲା। ଏହିପରି, ଆର୍ଥିକ କୁପରିଚାଳନା ଦ୍ୱାରା ଓପିଏଚ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁସିକୁ କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁ ତ୍ରୁଟି ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ସ୍ଥିର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ।

ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଟି ଅକ୍ଟୋବର 2022ରେ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ଗୃହ ବିଭାଗକୁ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2022ରେ ଏକ ଅନୁସ୍ମାରକ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା। ମାର୍ଚ୍ଚ 2023 ସୁଦ୍ଧା ଏହାର ଉତ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା।

ଭୁବନେଶ୍ୱର ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଲିମିଟେଡ୍

4.11 ନିରର୍ଥକ ଖର୍ଚ୍ଚ

ବୈଷୟିକ ପ୍ରୟୋଗ ସମ୍ଭାବନା ଆକଳନ ନକରି ସ୍ମାର୍ଟ ଟ୍ରାକିଂ ସିଷ୍ଟମ ପାଇଁ ଅନ୍ ବୋର୍ଡ ବସ୍ ୟୁନିଟ କ୍ରୟ କରିବା ଦ୍ୱାରା 4.50 କୋଟି ଟଙ୍କା ନିରର୍ଥକ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା

ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିନରେ ସ୍ମାର୍ଟ ସମାଧାନଗୁଡିକ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ କରିବା ପାଇଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଲିମିଟେଡ୍ (ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍) ଡିସେମ୍ବର 2017ରେ ମେସର୍ସ ହନିୱେଲ ଅଟୋମେସନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଲିମିଟେଡ୍ (ଏଚ୍‌ଏଆଇଏଲ)କୁ ସେମାନଙ୍କର ମାଷ୍ଟର ସିଷ୍ଟମ ଇଣ୍ଟିଗ୍ରେଟର (ଏମ୍‌ଏସ୍‌ଆଇ) ଭାବରେ ମନୋନୀତ କରିଥିଲା। ଗୃହ ଏବଂ ସହର ବ୍ୟାପାର ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ (ଏମ୍‌ଓଏଚ୍‌ୟୁଏ), ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ (ଜାନୁଆରୀ 2019) ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସରକାରୀ ବିଭାଗ/ଏଜେନ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିବା ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକରେ, ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଏସ୍‌ପିଭି (ଯଥା; ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍), ସମ୍ପୃକ୍ତ ସରକାରୀ ବିଭାଗ/ଏଜେନ୍‌ସି ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ନିଲାମ ଡକାଳି ସହିତ ଏକ ତ୍ରିପାକ୍ଷିକ ଚୁକ୍ତିନାମା କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ ଥିଲା।

ଏହି ଯୋଜନାରେ ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍-ବୋର୍ଡ ବସ୍ ୟୁନିଟ (ଓବିୟୁ) ମାଧ୍ୟମରେ ବସଗୁଡିକର ଟ୍ରାକିଂ କରିବା ସ୍ମାର୍ଟ ଟ୍ରାକିଂ ସିଷ୍ଟମର ଏକ ଉପାଦାନ ଥିଲା। ଓବିୟୁଗୁଡିକୁ ଏମ୍‌ଏସ୍‌ଆଇ ଦ୍ୱାରା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବା ତଥା ରାଜଧାନୀ ଅଞ୍ଚଳ ସହରୀ ପରିବହନ (ସିଆରୟୁଟି)[90] ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ବସଗୁଡିକରେ ସଂସ୍ଥାପନ କରିବାର

[90] ରାଜଧାନୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ପରିବହନ ସେବା ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଗୃହ ଏବଂ ସହରାଞ୍ଚଳ ବିକାଶ (ଏଚ୍‌ଆଣ୍ଡୟୁଡି) ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଏକ ସତନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ (ଏସ୍‌ପିଭି) କମ୍ପାନୀ

ଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଓବିୟୁ ମାଧ୍ୟମରେ ବସ ଟ୍ରାକିଂ ପାଇଁ ଏମ୍ଏସ୍ଆଇକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସ୍ୱୟଂକ୍ରିୟ ବାହନ ଅବସ୍ଥିତି ତନ୍ତ୍ର (ଏଭିଏଲ୍ଏସ୍)ର ବିକାଶ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା। ଏମ୍ଏସ୍ଆଇର ବିସ୍ତୃତ ନକ୍ସା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଓବିୟୁଗୁଡିକର ସଂସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଯାନର ଉପଲବ୍ଧତା, ଯାନର ତାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଏସ୍ସିଏଲ୍ ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବାର ଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ସିଆରୟୁଟି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ବସଗୁଡିକରେ ସଂସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବିଏସ୍ସିଏଲ୍ 7.15 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 160ଟି ଓବିୟୁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018ରେ କ୍ରୟ କରିଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଓବିୟୁ ଯୋଗାଣ ସମୟରେ, ସିଆରୟୁଟି 200ଟି ନୂତନ ବସ ଚଳାଉଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଓବିୟୁଗୁଡିକ ବସ ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ବରୁ ଖଞ୍ଜାଯାଇଥିଲା।

ପୂର୍ବରୁ ଖଞ୍ଜାଯାଇଥିବା ଓବିୟୁ ଏବଂ ଏଭିଏଲ୍ଏସ୍ ସିଷ୍ଟମ ମଧ୍ୟରେ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ହେବାରୁ, ଏମ୍ଏସ୍ଆଇ ଯୋଗାଇଥିବା ଓବିୟୁ ବସରେ ସଂସ୍ଥାପନ ହୋଇପାରିନଥିଲା। ଏହି ବୈଷୟିକ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ, ପୂର୍ବରୁ ଖଞ୍ଜାଯାଇଥିବା ଓବିୟୁ ପ୍ରତିବଦଳରେ ନୂତନ ଓବିୟୁକୁ ପୁନଃସ୍ଥାପନ କରିବା କିମ୍ବା ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବରେ ନୂତନ ଓବିୟୁକୁ ସଂସ୍ଥାପନ କରି ଟ୍ରାକିଂ ସିଷ୍ଟମକୁ ଉନ୍ନତ କରିବାକୁ ବିଏସ୍ସିଏଲ୍, ସିଆରୟୁଟିକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା। କିନ୍ତୁ, 14ତମ ବୋର୍ଡ ବୈଠକ (ଅକ୍ଟୋବର 2019)ର ଟିପ୍ପଣୀ ଅନୁଯାୟୀ ବସ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି (ଟାଟା ଏବଂ ଅଶୋକ ଲେଲ୍ୟାଣ୍ଡ) କହିଥିଲେ ଯେ, ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବିତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ମୂଳ ଉପକରଣ ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନେ ଦେଇଥିବା ୱାରେଣ୍ଟି ଏବଂ ବିମାକୁ ଅମାନ୍ୟ କରିବେ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ସିଆରୟୁଟି ଏବଂ ଏମ୍ଏସ୍ଆଇର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକ ବୈଠକ (ଜୁଲାଇ 2019)ରେ ବିଏସ୍ସିଏଲ୍ ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲା ଯେ ଏମ୍ଏସ୍ଆଇ ଦ୍ୱାରା ଯୋଗାଣ ହୋଇଥିବା ଓବିୟୁଗୁଡିକ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସିଆରୟୁଟି ଦ୍ୱାରା କିଣାଯିବାକୁ ଥିବା ବସରେ ସଂସ୍ଥାପନ କରାଯିବ। କିନ୍ତୁ, ଓବିୟୁ କ୍ରୟ କରାଯିବାର ତିନି ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ବସ କ୍ରୟ କରାଯାଇନଥିଲା ଏବଂ ବିକଳ୍ପ ବ୍ୟବହାର ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ବିଏସ୍ସିଏଲ୍ ଏବଂ ସିଆରୟୁଟି ମଧ୍ୟରେ ଯୋଜନା ଏବଂ ସମନ୍ୱୟର ଅଭାବରୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅର୍ଥର କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି:

- ଓବିୟୁଗୁଡିକୁ ସଂସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ, ସିଆରୟୁଟି ପାଖରେ ବସଗୁଡିକର ଉପଲବ୍ଧତାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇନଥିଲା। ବିଏସ୍ସିଏଲ୍ର 14ତମ ବୋର୍ଡ ବୈଠକ (ଅକ୍ଟୋବର 2019)ର ଟିପ୍ପଣୀ ଅନୁଯାୟୀ ସିଆରୟୁଟି ଦୃଢ଼ୀକରଣ କରିଥିଲା ଯେ ଓବିୟୁଗୁଡିକୁ ସଂସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବସଗୁଡିକ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏବଂ ଉପଲବ୍ଧ ଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଓବିୟୁଗୁଡିକୁ ସଂସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବସଗୁଡିକର ଉପଲବ୍ଧତା ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଷୟରେ ବିଏସ୍ସିଏଲ୍, ସିଆରୟୁଟିଠାରୁ ଔପଚାରିକ ପ୍ରତିବିନିମୟ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା।
- ଏମ୍ଏସ୍ଆଇର ପରାମର୍ଶ ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ ତାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ନିଆଯାଇନଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, 7.15 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିଗୁଡିକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ବିଏସ୍ସିଏଲ୍ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା। ଯେଉଁଥିରୁ 4.50 କୋଟି ଟଙ୍କା ଫେବୃଆରୀ 2020 ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା। ଓବିୟୁଗୁଡିକର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବୈଷୟିକ ଅଧ୍ୟୟନ ନକରିବା ଏବଂ ସିଆରୟୁଟି ପାଖରେ ବସଗୁଡିକର ଉପଲବ୍ଧତାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ ନକରିବା କାରଣରୁ ଓବିୟୁଗୁଡିକର ସଂସ୍ଥାପନ ହୋଇନପାରି 4.50 କୋଟି ଟଙ୍କା ନିରର୍ଥକ ବ୍ୟୟ ହେଲା।
- ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ସିଆରୟୁଟି, ଯାହା ପାଇଁ ଏହି ସିଷ୍ଟମ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିଲା, ତା'ସହିତ ବିଏସ୍ସିଏଲ୍ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଚୁକ୍ତିନାମା କରିନଥିଲା ତେଣୁ ବସ ଉପଲବ୍ଧ କରିବାରେ ବିଫଳତା ପାଇଁ ବିଏସ୍ସିଏଲ୍, ସିଆରୟୁଟିକୁ ଦାୟୀ କରିପାରିଲା ନାହିଁ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁନ୍ 2022) ଯେ, ସିଆର୍‌ୟୁଟି କେବଳ 30ଟି ବସ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଏହି ଓବିୟୁଗୁଡ଼ିକ ସଂସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ, 30ଟି ଓବିୟୁଗୁଡ଼ିକର ସଂସ୍ଥାପନ ସମ୍ବନ୍ଧିତ କୌଣସି ଦସ୍ତାବିଜ ସାକ୍ଷ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା ସମୟରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇନଥିଲା। ବୈଷୟିକ ସୁସଙ୍ଗତି ନଥିବା ବସଗୁଡ଼ିକରେ ଓବିୟୁଗୁଡ଼ିକର ସଂସ୍ଥାପନ ଯୋଗୁ ୱାରେଣ୍ଟି ଏବଂ ବୀମା ଅମାନ୍ୟ ହୋଇଯିବାର ବସ ଉତ୍ପାଦନକମାନଙ୍କ ସତର୍କବାଣୀ ସତ୍ତ୍ୱେ 30ଟି ବସରେ ଓବିୟୁଗୁଡ଼ିକର ସଂସ୍ଥାପନ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇପାରି ନଥିଲା ।

4.12 ନିଷ୍ଫଳ ବ୍ୟୟ

ଆର୍ଥିକ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ନକରି ପ୍ରକଳ୍ପରେ ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କରିବା ଦ୍ୱାରା 1.91 କୋଟି ଟଙ୍କାର ନିଷ୍ଫଳ ବ୍ୟୟ ହେଲା

ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ମିଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିନରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ପ୍ରକଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ଓଡିଶା ସରକାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଲିମିଟେଡ୍ (ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍)କୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯାନ କମ୍ପାନୀ (ଏସ୍‌ପିଭି) ଭାବରେ ଗଠନ କରିଥିଲେ। ଗୃହ ଏବଂ ସହର ବ୍ୟାପାର ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ (ଏମ୍‌ଓଏଚ୍‌ୟୁଏ), ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ (ଜାନୁଆରୀ 2019) ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସରକାରୀ ବିଭାଗ/ଏଜେନ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିବା ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକରେ, ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଏସ୍‌ପିଭି (ଯଥା, ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍), ସମ୍ପୃକ୍ତ ସରକାରୀ ବିଭାଗ/ଏଜେନ୍‌ସି ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ନିଲାମ ଡକାଳି ସହିତ ଏକ ତ୍ରିପାକ୍ଷିକ ଚୁକ୍ତିନାମା କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ ଥିଲା।

ଯାନବାହନ ପ୍ରଦୂଷଣ ହ୍ରାସ କରିବା, ଯାତାୟାତ ଭିଡକୁ ପରିଚାଳନା କରିବା ଏବଂ ଲୋକଙ୍କୁ ଶେଷ ମାଇଲ ସଂଯୋଗ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିନରେ ସାର୍ବଜନିକ ସାଇକେଲ ସହଭାଗିତା (ପିବିଏସ୍) ସିଷ୍ଟମ ଆନୟନ କରିବାକୁ ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍ ନଭେମ୍ବର 2017ରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା। ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018ରେ ଏହା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ପ୍ରତି ସାଇକେଲ[91] ମୁତୟନ ଉପରେ 25,000 ଟଙ୍କା ବାବଦରେ 2,000 ସାଇକେଲ ପାଇଁ ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇଦେବ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ପ୍ରତି ସାଇକେଲ ପିଛା ବର୍ଷକୁ 5,000 ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ।

ତଦନୁସାରେ, ପୂର୍ବନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ସାଇକେଲଗୁଡ଼ିକର ନକ୍ସା, ଯୋଗାଣ, ସଂସ୍ଥାପନ ଏବଂ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଭଳି ବୈଷୟିକ ପରିମାପ ଆଧାରରେ 12 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018ରେ ନିଲାମ ଡକାଯାଇଥିଲା। ସେମାନଙ୍କର ନିଲାମ ବ୍ୟତୀତ, ନିଲାମ ଡକାଳିମାନେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କମିଟି ସମ୍ମୁଖରେ ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନା କରିଥିଲେ ଯାହା ଆଧାରରେ ନିଲାମକାରୀଙ୍କ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 2,000 ସାଇକେଲ ନିୟୋଜନ ଏବଂ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ତିନିଜଣ ନିଲାମଡକାଳୀଙ୍କୁ ଅକ୍ଟୋବର 2018ରେ ଚୟନ କରାଯାଇଥିଲା ଯଥା ହିରୋ ୟୁଅନ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (1,000ଟି ସାଇକେଲ), ଧରଣୀ ଏଣ୍ଟରପ୍ରାଇଜ୍ (500ଟି ସାଇକେଲ) ଏବଂ ୟୁଲୁ ବାଇକ୍ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (500ଟି ସାଇକେଲ)। ସାମଗ୍ରୀକ ସହର ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ ପ୍ରକଳ୍ପର ଏକୀକରଣ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ରାଜଧାନୀ ଅଞ୍ଚଳ ସହରୀ ପରିବହନ (ସିଆରୟୁଟି) ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରାଯିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିଲା। ସିଆର୍‌ୟୁଟି ଦ୍ୱାରା ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପଟି 26 ନଭେମ୍ବର 2018ରେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା। ହିରୋ ୟୁଅନ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (ଏଚ୍‌ୱାଇପିଏଲ୍) ସହିତ ସିଆରୟୁଟି ଦ୍ୱାରା ସାକ୍ଷରିତ ସେବା ସ୍ତର ଚୁକ୍ତିନାମା (ଏସ୍‌ଏଲ୍‌ଏ)ର ଧାରା 17.5 ଅନୁଯାୟୀ ସାଇକେଲଗୁଡ଼ିକର ମରାମତି ଏବଂ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଏଜେନ୍‌ସିକୁ କରିବାର ଥିଲା। ଏସ୍‌ଏଲ୍‌ଏ ଅନୁଯାୟୀ ଏଜେନ୍‌ସି ସାଇକେଲ ଗୁଡ଼ିକର 100 ପ୍ରତିଶତ ଚାଳନା ଉପଲବ୍ଧତା, କର୍ମଶାଳା ଏବଂ ଡିପୋର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା।

ସାଇକେଲଗୁଡ଼ିକର ମୁତୟନ ପରେ, ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍ ଏଜେନ୍‌ସିଗୁଡ଼ିକୁ ଦେୟ ଦେବା ପାଇଁ 4.80 କୋଟି ଟଙ୍କା ସିଆର୍‌ୟୁଟିକୁ ପୈଠ କରିଥିଲା (02 ମାର୍ଚ୍ଚ 2019)। ଦୁଇଟି ଏଜେନ୍‌ସି ଯଥା ୟୁଲୁ ଏବଂ ଧରଣୀଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ

[91] ଜିପିଏସ୍ ଆଧାରିତ ଟ୍ରାକିଂ ସିଷ୍ଟମ, ସ୍ମାର୍ଟଫୋନ ଆପ୍ଲିକେସନ୍ ଆଧାରିତ ଅନଲକିଂ ସିଷ୍ଟମ ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ହସ୍ତଚାଳିତ ସାଇକେଲ।

ସମ୍ପାଦନ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଚୁକ୍ତିର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଏଚ୍‌ଓ୍ୱାଇପିଏଲ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ଖରାପ ଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ସିଆରୟୁଟିର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି (16 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020) ଅନୁଯାୟୀ, ପିବିଏସ୍ ପ୍ରକଳ୍ପଟି 06 ଅକ୍ଟୋବର 2020ରେ ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍‌କୁ ପୁନଃସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେଲା। ପ୍ରକଳ୍ପ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ପାଇଁ ଯାଞ୍ଚ (05 ନଭେମ୍ବର 2020)ରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଏଚ୍‌ଓ୍ୱାଇପିଏଲ୍ ଯୋଗାଇଥିବା 1,000 ସାଇକେଲ ମଧ୍ୟରୁ 303 ସାଇକେଲ (30 ପ୍ରତିଶତ) ନିଖୋଜ ଏବଂ 459 ସାଇକେଲ (46 ପ୍ରତିଶତ) ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଅନୌଚିତ୍ୟ ଭାବେ ପିବିଏସ୍ ପ୍ରକଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ କରିବା ଦ୍ୱାରା 1.91 କୋଟି ଟଙ୍କା ନିଷ୍ଫଳ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

- ଏଚ୍‌ଓ୍ୱାଇପିଏଲ୍ ଚୁକ୍ତିନାମାର ସର୍ତ୍ତ ଅନୁଯାୟୀ, ସାଇକେଲଗୁଡିକର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ, ଏମ୍ଆଇଏସ୍ ପ୍ରତିବେଦନ ଦାଖଲ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ପାଇଁ ସିଆରୟୁଟି 94.66 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା କରିଥିଲା। ତାହା ମଇ 2022 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଚ୍‌ଓ୍ୱାଇପିଏଲ୍‌ଠାରୁ ଅସୁଲି ହୋଇପାରିନଥିଲା, କାରଣ ଏମ୍‌ଓଏଚ୍‌ୟୁଏର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍, ସିଆରୟୁଟି ଏବଂ ତିନି ଏଜେନ୍‌ସିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତ୍ରିପାକ୍ଷିକ ଚୁକ୍ତିନାମା ସାକ୍ଷରିତ ହୋଇନଥିଲା। ପିବିଏସ୍ ପ୍ରକଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିବା ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିନାମା କେବଳ ଏଜେନ୍‌ସି ଏବଂ ସିଆରୟୁଟି ମଧ୍ୟରେ ସାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା, ତେଣୁ ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍ ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ମାନିବା ପାଇଁ ଏଚ୍‌ଓ୍ୱାଇପିଏଲ୍‌କୁ ବାଧ କରିପାରିନଥିଲା। ଏଚ୍‌ଓ୍ୱାଇପିଏଲ୍ ଚୁକ୍ତିର ସର୍ତ୍ତ ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍ ସିଆରୟୁଟି ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ।

- ସିଆରୟୁଟି ଏବଂ ଏଚ୍‌ଓ୍ୱାଇପିଏଲ୍ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ଚୁକ୍ତିନାମାର ଧାରା 1(jj) ଅନୁଯାୟୀ, ଏଜେନ୍‌ସି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ସୁରକ୍ଷା ଆକାରରେ 25 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ବ୍ୟାଙ୍କ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦାଖଲ କରିଥିଲା ଯାହା 04 ଡିସେମ୍ବର 2021 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଧ ଥିଲା। ଯେହେତୁ ଏଜେନ୍‌ସିର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଖରାପ ଥିଲା ଏବଂ 75.75 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 303ଟି ସାଇକେଲ ନିଖୋଜ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ 1.15 କୋଟି ଟଙ୍କାର 459ଟି ସାଇକେଲ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା ଯାହାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା, ତେଣୁ ସିଆରୟୁଟି ବ୍ୟାଙ୍କ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟିକୁ ଅର୍ଥାୟନ କରି ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା। କିନ୍ତୁ, କାରଣଦର୍ଶାଅ ସୂଚନା (23 ଫେବୃୟାରୀ 2021) ଦିଆଯିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବ୍ୟାଙ୍କ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟିକୁ ବାଜ୍ୟାପ୍ତ କରାଯାଇନଥିଲା, ଯାହାର କାରଣ ଲିଖିତ ନଥିଲା। ଏଜେନ୍‌ସିର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ସାଇକେଲଗୁଡିକର ମରାମତି କରିବା ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲା।

- ଚୁକ୍ତିର ସାଧାରଣ ସର୍ତ୍ତଗୁଡିକର ଧାରା 20 ଅନୁଯାୟୀ ଏଜେନ୍‌ସି ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ସାଇକେଲଗୁଡିକୁ ବୀମାଭୁକ୍ତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଯାହା ଚୋରି, ଭଙ୍ଗାରୁଜା ଇତ୍ୟାଦିର କ୍ଷତିପୂରଣ କରିଥାନ୍ତା। ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ ଧରଣୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ଏବଂ ୟୁଲୁ ବାଇକ୍ ସାଇକେଲଗୁଡିକୁ ବୀମାଭୁକ୍ତ କରିଥିଲେ। କିନ୍ତୁ, ଏଚ୍‌ଓ୍ୱାଇପିଏଲ୍ ସାଇକେଲଗୁଡିକୁ ବୀମାଭୁକ୍ତ କରିଥିଲା କି ନାହିଁ ତାହାର କୌଣସି ସୂଚନା ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍ ପ୍ରଦାନ କଲାନାହିଁ।

ଏଥିରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉଛି ଯେ ପ୍ରକଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପାଇଁ ନିଜକୁ ଚୁକ୍ତିରୁ ଅଲଗା ରଖି ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟରେ ସାଧାରଣ ବିଜ୍ଞତାର ପ୍ରୟୋଗ କରିନଥିଲା। ଏହା ଦ୍ୱାରା ନିଖୋଜ ଏବଂ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ/କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ସାଇକେଲଗୁଡିକ ପାଇଁ 1.91 କୋଟି ଟଙ୍କାର ନିଷ୍ଫଳ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲା ଯାହାପାଇଁ ଏଜେନ୍‌ସି ଦାୟୀ ଥିଲା।

ଏହି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ 27 ମଇ 2022ରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା। ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହସ୍ତଗତ ହୋଇନାହିଁ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ)।

ଓଡିଶା ଶିଳ୍ପ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶ ନିଗମ

4.13 ଅହେତୁକ ଅନୁକମ୍ପା

କମ ଦରରେ ଲଜିଷ୍ଟିକ ଉଦ୍ୟାନ ପାଇଁ ଜମି ଆବଣ୍ଟନ ହେତୁ 1.82 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି

ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଓଡିଶା ଶିଳ୍ପ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ (ଇଡ୍‌କୋ) ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା। ଶିଳ୍ପ ନୀତି ସଂକଳ୍ପ (ଆଇପିଆର) 2015ରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଛି ଯେ, ଜମି ବ୍ୟାଙ୍କ ଯୋଜନା ଅଧିନରେ ଶିଳ୍ପ ନିମିତ୍ତ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା ସରକାରୀ ଜମି ଏବଂ ଅଣ ସରକାରୀ ଜମି ଯେଉଁଠାରେବି ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିବ ତାହାକୁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରକଳ୍ପ ସମେତ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥା ପାଇଁ ଆବଣ୍ଟନ କରାଯାଇ ପାରିବ। ଆଇପିଆର 2015 ଅନୁଯାୟୀ, ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକରେ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷଣ ସୁବିଧା ଏବଂ ଗୋଦାମ ଗୃହ ମଧ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା। ଇଡ୍‌କୋ ଶିଳ୍ପ ମାହାଲ/ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ (ଆଇଇ/ଆଇଏ)ରେ ଏବଂ ଆଇଇ/ଆଇଏ ବାହାରେ ଅର୍ଥାତ ଉପଯୁକ୍ତ ଜାଗାରେ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିବା ଜମି ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଶିଳ୍ପଗୁଡିକ ପାଇଁ ଜମି ଆବଣ୍ଟନ କରେ। ଇଡ୍‌କୋର ଜମି ନିୟମାବଳୀ, 2016ର ପ୍ରାବଧାନରେ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାଗୁଡିକୁ ଜମି ଆବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ଜମି ଦର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାର ପଦ୍ଧତି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି।

ଇଡ୍‌କୋ ଏହାର 101ତମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ବୈଠକ(29 ମଇ 2015)ରେ ଶିଳ୍ପ ନିମିତ୍ତ ବିଦ୍ୟମାନ ଜମି ମୂଲ୍ୟର 1.5 ଗୁଣ ଗୋଦାମ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଜମି ମୂଲ୍ୟ ହେବ ବୋଲି ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଜମି ଉତ୍ସ ଅର୍ଥାତ ଆଇଇ/ଆଇଏ ଭିତରେ ଥିବା ଜମି ଓ ଆଇଇ/ଆଇଏ ବାହାରେ ଥିବା ଜମି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ କରାଯାଇନଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଇଡ୍‌କୋ ଏହାର 115ତମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ବୈଠକ(10 ଜାନୁଆରୀ 2019)ରେ ଗୋଦାମ ଘର ଏବଂ କୋଲ୍ଡ ଚେନ ପରି ଲଜିଷ୍ଟିକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଶିଳ୍ପ ସହିତ ସମାନ ବୋଲି ବିଚାର କରି ଆଇଇ/ଆଇଏ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଥିବା ଜମି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକ ପାଇଁ ଯେ କୌଣସି ଆଇଇ/ଆଇଏରେ ଜମି ଆବଣ୍ଟନ ନିମିତ୍ତ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ୱାଭାବିକ ଜମି ମୂଲ୍ୟ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଗଲା ଯେ, ଜମି ବ୍ୟାଙ୍କ ଯୋଜନା ଅଧିନରେ ଶିଳ୍ପ ତଥା ସମଜାତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଜିଲାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ତହସିଲ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗିରିଙ୍ଗାପୁଟ ଗ୍ରାମରେ 60.405 ଏକର ପରିମିତ ଅଣ-ଜଙ୍ଗଲ ସରକାରୀ ଜମି ଲିଜ ପାଇଁ ଇଡ୍‌କୋ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ (ଡିସେମ୍ବର 2020)। ଉକ୍ତ ଜମି ବ୍ୟାଙ୍କ ପାଇଁ ଜମି ମୂଲ୍ୟ 119ତମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ବୈଠକ(22 ଡିସେମ୍ବର 2020)ରେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଜନିତ ଆବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ଏକର ପ୍ରତି 45.50 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରେ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ଇଡ୍‌କୋ ଗିରିଙ୍ଗାପୁଟ ଜମି ବ୍ୟାଙ୍କ ଯୋଜନାରେ ଏକ ଲଜିଷ୍ଟିକ ଉଦ୍ୟାନ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ 8.00 ଏକର ସରକାରୀ ଜମିକୁ ଏକର ପ୍ରତି ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୂଲ୍ୟ 45.50 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରେ ମେସର୍ସ ମାଆ ମଙ୍ଗଳା ଅଟାକଳ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍‌କୁ ଆବଣ୍ଟନ କରିଥିଲେ (31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2021)।

ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଯେହେତୁ ମେସର୍ସ ମାଆ ମଙ୍ଗଳା ଅଟାକଳ ପ୍ରାଇଭେଟ ଲିମିଟେଡ୍ ଆଇଇ/ଆଇଏର ବାହାରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା, ଉପରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ 101ତମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ବୈଠକର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଦ୍ୟମାନ ଜମି ମୂଲ୍ୟର 1.5 ଗୁଣ ହିସାବରେ ଜମି ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା। ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଗୋଦାମ ଗୃହ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ଏକର ପିଛା 68.25 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା (ଅର୍ଥାତ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୂଲ୍ୟର 1.5 ଗୁଣ) ବଦଳରେ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୂଲ୍ୟ ଏକର ପ୍ରତି 45.50 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରେ ଇଡ୍‌କୋ ଜମି ଆବଣ୍ଟନ କରିଥିଲେ। ଏହା ଫଳରେ 1.82 କୋଟି ଟଙ୍କା (8.00 ଏକର x 22.75 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା) ନିଅଣ୍ଟିଆ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା।

ସରକାର ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ (ଜୁଲାଇ 2022) ଯେ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଜମିର ଅଧିକ ଚାହିଦା ଥିବାରୁ ଇଡ୍‌କୋ ଏହି ଜମିକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଆଇଇ/ଆଇଏ ଭାବରେ ଜମିର ଘୋଷଣା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଆବଣ୍ଟନ କରିଥିଲେ। ଇଡ୍‌କୋ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀର 115ତମ ବୈଠକର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଜମି ମୂଲ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୂଲ୍ୟ ସହ ସମାନ ଭାବରେ ହିସାବ କରି ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା। ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ 115ତମ ବୈଠକରେ ବିଓଡି ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜମି ମୂଲ୍ୟରେ ଯେ କୌଣସି ଆଇଇ/ଆଇଏରେ ଗୋଦାମ ଘର ଆବଣ୍ଟନ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ ଏବଂ ଗିରିଙ୍ଗାପୁଟରେ ଜମି ଆଇଇ/ଆଇଏର ବାହାରେ ଥିବାରୁ ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନଥିଲା।

4.14 ରାଜସ୍ୱ ହାନି

ଅବିବେକି ଭାବରେ ଭୂମି ବଣ୍ଟନ, ଉପଯୋଗର ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ଏବଂ 16.19 କୋଟି ଟଙ୍କା ପାଉଣାର ଅନାଦେୟ

ବାଣିଜ୍ୟିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ, ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିବା ମାନଦଣ୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ, ଓଡିଶା ଶିଳ୍ପ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶ ନିଗମ (ଇଡ୍‌କୋ) ଏହାର ଶିଳ୍ପ ମାହାଲ (ଆଇଇ)ରେ ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥାଗୁଡିକୁ ଭୂମି ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରତିବଦ୍ଧ। ରାଜ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ପାଇଁ, ଓଡିଶା ଶିଳ୍ପ ନୀତି ସଂକଳ୍ପ ମଧ ଭୂମି ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଏବଂ ଏହାକୁ ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥାକୁ ବଣ୍ଟନ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ। ଏହା ପୁନଶ୍ଚ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ:

(i) ରାଜସ୍ୱ ଏବଂ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ (ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଡିଏମ୍), ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି (ମଇ 2012) ଅନୁଯାୟୀ, ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥାଗୁଡିକ ଆବଶ୍ୟକତାଠାରୁ ଅଧିକ ଜମି ପାଇବାକୁ ଏଡାଇବା ପାଇଁ, ଇଡ୍‌କୋକୁ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକ ପାଇଁ ଭୂମି ଆବଶ୍ୟକତାର ବାସ୍ତବ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ ପଡିବ।

(ii) ପୁନଶ୍ଚ, ଓଆଇଆଇଡିସି ଅଧିନିୟମ, 1980ର ଧାରା 34 ଅନୁଯାୟୀ, ଇଡ୍‌କୋର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ପ୍ରତି ଛଅ ମାସରେ ଏକ ସମୀକ୍ଷା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଯେ ଆଇଇରେ ଆବଣ୍ଟିତ ପ୍ଲଟଗୁଡିକ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ। ଯାହା ଫଳରେ ଅବ୍ୟବହୃତ ଭୂମିକୁ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇପାରିବ।

ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଶିଳ୍ପ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା (ଆଇଆଇୟୁଏସ୍) ଅଧିନରେ, ବାଲେଶ୍ୱରରେ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ, ପଲିମର ଏବଂ ସମବର୍ଗୀ କ୍ଲଷ୍ଟର ପାଇଁ ଗୁଣାତ୍ମକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଯୋଗାଇବା ସକାଶେ ଉତ୍ତର ଓଡିଶା ଚାମ୍ବର ଅଫ୍ କମର୍ସ ଏବଂ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି (ଏନ୍‌ଓସିସିଆଇ) ଜାନୁଆରୀ 2010ରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କମ୍ପାନୀ (ଏସ୍‌ପିଭି) ଯାହାକି ମେସର୍ସ ଏନ୍‌ଓସିସିଆଇ ବାଲେଶ୍ୱର ଭିତ୍ତିଭୂମି କମ୍ପାନୀ (ଏନ୍‌ବିଆଇସି) ଗଠନ କରିଥିଲା। ଉକ୍ତ ଯୋଜନାରେ ଜମି କ୍ରୟ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏସ୍‌ପିଭିକୁ ଆବଶ୍ୟକ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବାର ସର୍ତ୍ତ ରହିଛି। ତଦନୁସାରେ, ଏହାଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ, ଇଡ୍‌କୋ ଦୀର୍ଘମିଆଦ ଦେୟ ଆଧାରରେ ଏନ୍‌ବିଆଇସିକୁ 25 ଏକର ଜମି ଆବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2010ରେ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲା।

ତଥାପି, ଏନ୍‌ବିଆଇସିର ବରାଦକୁ ଆଧାର କରି, ଇଡ୍‌କୋ ଅଗଷ୍ଟ 2010ରୁ ଅକ୍ଟୋବର 2013 ମଧରେ ନିଜର ଆଇଇ[92]ରୁ 32.50 ଏକର[93] ଭୂମି ଏନ୍‌ବିଆଇସିର 25 ଏକର ଭୂମିର (30 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ) ଆବଶ୍ୟକତା ବାବଦରେ ଆବଣ୍ଟନ କରିଥିଲା, ଯାହାର କୌଣସି କାରଣ ଦସ୍ତାବିଜରେ ଉଲ୍ଲେଖ ନଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ଏନ୍‌ବିଆଇସି ପ୍ରଥମ ଆବଣ୍ଟନରୁ 17.50 ଏକର ଜମିକୁ ରେଳ ସାଇଡିଂ ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଦର୍ଶାଇ ସେହି ଜମି

---

[92] ଇଡ୍‌କୋ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରେ, ଶିଳ୍ପ ମାହାଲ (ଆଇଇ) ବିକଶିତ କରେ ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡିକୁ ଏହି ଶିଳ୍ପ ମହାଲାରେ ଜମି ବଣ୍ଟନ କରେ

[93] ପାଞ୍ଚ ଏକର ବାମପଡାରେ ତତ୍‌କ୍ଷଣ କ୍ରୟ ଆଧାରରେ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 27.50 ଏକର (22.50 ଏକର ସୋମନାଥପୁରରେ + 2.50 ଏକର ଏବଂ 2.50 ଏକର ବାମପଡାରେ), 20 ବର୍ଷ ଦୀର୍ଘମିଆଦି ବାବଦରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାର୍ଷିକ ପ୍ରମିୟମ, ସୁଧ ସହିତ, ଭୂମି ଭଡା ସେସ୍ ଏବଂ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଦେୟ ଦେବାକୁ ପଡିବ

ପ୍ରତି ବଦଳରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ସମପରିମାଣର ଜମି ପାଇଁ ଜାନୁଆରୀ 2014ରେ ଅନୁରୋଧ କଲା। ଏହାପରେ, ଏନ୍‌ବିଆଇସି ଇଡ୍‌କୋକୁ ଜୁଲାଇ 2014ରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା ଯେ ମେସର୍ସ ବାଲେଶ୍ୱର ଆଲଏଜ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (ବିଏଏଲ୍) ପାଖରେ ଥିବା ଜମିକୁ କଣିବା ପାଇଁ, ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ପୈଠ କରିବା ପାଇଁ ଏନ୍‌ବିଆଇସି ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିବଦ୍ଧ ଥିଲା। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ଇଡ୍‌କୋ ଜାନୁଆରୀ 2015ରେ ମେସର୍ସ ବିଏଏଲ୍‌ଠାରୁ 32.51 ଏକର ଜମିକୁ 7.59 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ କିଣି ଅପ୍ରେଲ 2016ରେ, ଏନ୍‌ବିଆଇସିର 17.50 ଏକର ଆବଶ୍ୟକତା ସ୍ଥାନରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜମିକୁ ଆବଣ୍ଟନ କଲା ଯାହାର କୌଣସି କାରଣ ନଥିଭୁକ୍ତ ନଥିଲା। ତେଣୁ, ଇଡ୍‌କୋ ମୋଟରେ 65.01 ଏକର ଜମି ଏନ୍‌ବିଆଇସିକୁ ବଣ୍ଟନ କରିଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ କେବଳ 5 ଏକର ଜମିକୁ ସାଧାରଣ ଦେୟ ହାରରେ, ଅର୍ଥାତ ତତ୍‌କ୍ଷଣ କ୍ରୟ ଆଧାରରେ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 60.01 ଏକର ଜମିକୁ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଦେୟ ଫେରସ୍ତ ଆଧାରରେ ଆବଣ୍ଟିତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ 20 ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାର୍ଷିକ ଦେୟ ପଇଠ କରିବାର ଥିଲା।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସମୀକ୍ଷାରୁ ନିମ୍ନଲିଖିତଗୁଡିକ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା:

- ଏନ୍‌ବିଆଇସିକୁ ଅତିରିକ୍ତ ଜମି ବଣ୍ଟନ କରିବାବେଳେ, ଇଡ୍‌କୋ ଜମିର ଉପଯୋଗିତା ଏବଂ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମୀକ୍ଷା କରିନଥିଲା। ଏହା କେବଳ ଏନ୍‌ବିଆଇସିର ଅମିତବ୍ୟୟୀ ଚଳନା ହେତୁ ଜମି ଦେୟ ଛାଡ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ (ଫେବୃଆରୀ 2019) ପରେ ହୋଇଥିଲା, ଅର୍ଥାତ ଛଅରୁ ସାତ ବର୍ଷ ଜମି ବଣ୍ଟନ ପରେ, ଇଡ୍‌କୋ (ନଭେମ୍ବର 2020) ଆବଣ୍ଟିତ ଜମିଗୁଡିକର ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲା। ସମୀକ୍ଷାରୁ ଇଡ୍‌କୋ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲା ଯେ, 25.90 ଏକର ଜମି (9.240 ଏକର ପ୍ରଥମ ଆବଣ୍ଟନରୁ ଏବଂ 16.660 ଏକର ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବଣ୍ଟନରୁ) ଅତିରିକ୍ତ/ଅବ୍ୟବହୃତ ଥିଲା ଏବଂ ଉକ୍ତ ଅତିରିକ୍ତ/ ଅବ୍ୟବହୃତ ଜମିକୁ ଅପ୍ରେଲ/ନଭେମ୍ବର 2021ରେ ଫେରସ୍ତ କରିବାକୁ ଦାବି କରିଥିଲା। ଅଥଚ, ମାତ୍ର 16.660 ଏକର ଜମି (ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବଣ୍ଟନରୁ) ଜୁଲାଇ 2021ରେ ଫେରସ୍ତ କରିଥିଲା। ଯଦିଓ ଏନ୍‌ବିଆଇସି ଅକ୍ଟୋବର 2021ରେ ଅବଶିଷ୍ଟ 9.240 ଏକର ଫେରସ୍ତ କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସେହି ଜମିକୁ ଫେରସ୍ତ କରାଯାଇନଥିଲା ଯାହାଫଳରେ 3.69 କୋଟି ଟଙ୍କା ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷତି ହେଲା ଯାହା ସେହି ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ଅଟେ।
- ପ୍ରଥମ ଆବଣ୍ଟନର 32.50 ଏକର ଜମି ବାବଦରେ, ଏନ୍‌ବିଆଇସି 22.50 ଏକର ଜମି ପାଇଁ 2017-18 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାର ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛି। ଏହି ବାବଦରେ 2022-23 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 2.19 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା। ଅବଶିଷ୍ଟ 10 ଏକର ମଧ୍ୟରୁ 2.5 ଏକର ଜମି ପାଇଁ ପଟ୍ଟା ଦଲିଲ ହୋଇନାହିଁ ଏବଂ 0.53 କୋଟି ଟଙ୍କା[94]ର ଦେୟ ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା।
- ଅଧିକନ୍ତୁ, ମେସର୍ସ ବିଏଏଲ୍‌ଠାରୁ କିଣା ହେବା ପରେ ଅପ୍ରେଲ 2016 ରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବଣ୍ଟନର 32.51 ବାବଦରେ ଏନ୍‌ବିଆଇସି ପୈଠ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଇଡ୍‌କୋ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ଆଦାୟ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେଲା। ଯଦିଓ, 16.660 ଏକର ଜମି ଫେରସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା, ଅବଶିଷ୍ଟ 15.850 ଏକର ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2022-23 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 9.78 କୋଟି ଟଙ୍କା[95] ଆଦାୟ କରାଯାଇ ନାହିଁ।

ଏହିପରି, ପୂର୍ବରୁ ଜମିର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଆକଳନ ଏବଂ ଆବଣ୍ଟିତ ଜମିର ଉପଯୋଗିତାର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରିବାରେ ବାଣିଜ୍ୟିକ ବିଜ୍ଞତାର ପ୍ରଦର୍ଶନ ନକରି, ଏନ୍‌ବିଆଇସି ପ୍ରତି ଅହେତୁକ ଅନୁକମ୍ପା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 12.50 କୋଟି ଟଙ୍କା (2.19 କୋଟି ଟଙ୍କା + 0.53 କୋଟି ଟଙ୍କା + 9.78 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଦେୟ ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା। ତାହା ସହିତ 9.240 ଏକର ଅବ୍ୟବହୃତ ଜମି ସେହି ଏଜେନ୍ସି ଅଧୀନରେ ରହିଛି ଯାହାଦ୍ୱାରା 3.69 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇନାହିଁ।

---

94 ଅକ୍ଟୋବର 2013ରୁ ଅକ୍ଟୋବର 2022 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 10 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଜମିର ବାର୍ଷିକ ଜମି ମୂଲ୍ୟ କିସ୍ତି 5,02,506 ଟଙ୍କା ଏବଂ ଭୂମି ଭଡା/ସେସ୍/ ବାର୍ଷିକ ଆଇଏମ୍‌ସି 24,500 ଟଙ୍କା

95 ଜମି ମୂଲ୍ୟରେ ସୁଧ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି (2020-21 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଇନଗତ ଦେୟ, ଯଥା ଭୂମି ଭଡା, ସେସ୍ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଇତ୍ୟାଦି।

ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଦର୍ଶାଇଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଏନ୍‌ବିଆଇସିର ଅନୁରୋଧକୁ ଆଧାର କରି ଇଡ୍‌କୋ ମେସର୍ସ ବିଏଏଲ୍‌ଠାରୁ 32.510 ଏକର ଜମି କିଣି ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଫେରସ୍ତ ଆଧାରରେ ଏନ୍‌ବିଆଇସିକୁ ଆବଣ୍ଟନ କରିଛି। ଅଧିକନ୍ତୁ, ସେମାନଙ୍କର ରାଜସ୍ୱ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକ ସମାପ୍ତ ନହେବା ଏବଂ ପ୍ରମୁଖ ଶିଳ୍ପଗୁଡିକ ଅବଦାନ ନକରିବା ହେତୁ, ଏନ୍‌ବିଆଇସି, ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଲାଭ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ହେବାରୁ, ଇଡ୍‌କୋର ଦେୟ ପଇଠ କରୁନଥିଲା।

ଇଡ୍‌କୋର ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ, କାରଣ ଇଡ୍‌କୋ କୌଣସି ବାସ୍ତବ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ନକରି 17.50 ଏକର ଆବଶ୍ୟକତାର ପ୍ରତିବଦଳରେ ଏନ୍‌ବିଆଇସିକୁ 32.51 ଏକର ଜମି ଆବଣ୍ଟିତ କରିଛି। ଏହାଦ୍ୱାରା 16.660 ଏକର ଜମି ବ୍ୟବହୃତ ନହେବା ଦ୍ୱାରା ଜୁଲାଇ 2021ରେ ଫେରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଜମି ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଇନଗତ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଏନ୍‌ବିଆଇସିର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଇଡ୍‌କୋ, ଏନ୍‌ବିଆଇସିଠାରୁ ଦେୟ ଆଦାୟ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ଯାହାଦ୍ୱାରା ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଉତ୍ତରଟି ଅଧିକ ଜମି ଆବଣ୍ଟନ ଏବଂ ପ୍ରଥମ ଆବଣ୍ଟନର 32.50 ଏକର ଜମିର ବକେୟା ଦେୟ ଆଦାୟ ନକରିବାରେ ବିଫଳତା ଉପରେ ନିରବ ଥିଲା।

ଏହି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଟି 15 ଫେବୃଆରୀ 2023ରେ ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗକୁ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା। କିନ୍ତୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2023 ସୁଦ୍ଧା ବିଭାଗର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହସ୍ତଗତ ହୋଇନଥିଲା।

ଭୁବନେଶ୍ୱର **(ବିଶ୍ୱନାଥ ସିଂହ ଜାଦୋନ)**
ତାରିଖ- 30 ଅପ୍ରେଲ 2024 **ମହାଲେଖାକାର (ଲେଖାପରୀକ୍ଷା-II), ଓଡ଼ିଶା**

ପ୍ରତିସ୍ୱାକ୍ଷରିତ

ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀ **(ଗିରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମୁର୍ମୁ)**
ତାରିଖ- 06 ମଇ 2024 **ଭାରତର ମହାଲେଖା ନିୟନ୍ତ୍ରକ ତଥା ମହାସମୀକ୍ଷକ**